

ŽIVLJENJE IN SVET.

Tedenska priloga „Jutra“

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 26. februarja 1927.

Leto I.

Ignotus:

Življenje — ples v maskah.

Pustno kramljanje pustega modrijana.

Ali res hočete resno besedo o pustu? Ni li vaša želja dobesedno pusta, kar imenski pust ni? Mar ne veste, da je za resnobo pepelnica? Po starih, častitljivih izročilih je na pust vesoljni god norcev in šem. Ni bil samo en modrec (pust, kajpa, kakor vsi, ki nas prepričujejo, da so pametnejši od nas), ki je dejal, da bi si morala tega dne večina človeštva čestitati. Od nekdanj imajo večino v človeškem rodu neumni ljudje, zato ga je tudi zmerom vladala manjšina; doslej se še ni izcimila revolucija, ki bi to pravično razmerje predrugačila. Pa ga tudi ne bo — o tem bodimo prepričani. Trdim celo: ali menite, da bi se dalo živeti, če bi človeštvo nekega dne po posebnem čudežu, ki si ga ne moremo niti misliti, izgubilo svojo največjo posestno pravico — namreč pravico do neumnosti? Predstavite si, da zavlada nenadoma — ali magari po dolgi revoluciji — sama pamet! Nič drugega ko pamet: Kamorkoli se obrneš, vse sama pamet! Ne bi li ta izprememba spravila najpametnejšega človeka ob pamet? Enako bi bilo s čednostjo. Na primer: vse ženske bi bile čednostne, vsi moški kakor svetniki! (In treba je samo to, da Bog izpolni pridigo župnika Jake Korenjaka v tej in tej župniji). Prav rad razumem nekega srednjeveškega židovskega pesnika, ki si je zaželel po smrti pekla, ker je ondi sigurno mnogo duhovitih mož in zabavnih žena. Pomislite: v nebesih je sama čednost! Ljudje smo očitno bolj ustvarjeni za neumnost in za nečednost nego za to, kar že tisočletja oznanjajo pridigarji, modrijani in moralisti. Zato bi — kakor pesnik izza časa francoskega rokokoja — prosili Boga, da naj ne vzame ljudem starih pravic do neumnosti in do grehov, ki jim sledi, kajpa, vedno kes in pokora; prepričani smo, da bi bila ta molitev sigurno uslišana, ker tudi Bog očitno noče, da bi bilo človeštvo kaj drugega kot je v resnici...

Radi tega je že prav, da slavimo pust, četudi ga niti država niti cerkev (iz neke starinske sramežljivosti, ki sploh dobro pristojna hinavski človeški naturi) ne priznavata za največji praznik v letu. Res je, da pust po

svojem simbolu ne predstavlja ideala! Neumnost in slabost namreč ne moreta biti ideal, ker ga ni človeka, ki ju ne bi dosegel ali mogel doseči. Toda imajo li samo ideali pravico, da jih ovekovečimo in slavimo? Ni-li resnica prav tako vsega spoštovanja vredna gospa? In ali ne zasluži resnica človeške neumnosti, da ji posvetimo kak dan v letu kot zapovedan, za vse obvezen praznik? Ljudski instinkt je spoznal to resnico zdavnaj pred državno pametjo in cerkveno moralo, zato se pust praznuje v vseh krščanskih deželah veliko slovesnejše od tako zvanih idealnih praznikov. Pomislite samo, koliko časa traja predpust in je še vedno za toliko in toliko milijonov devic prekratek! Če bi hoteli vprašati zgodovinarja, odkod poteka prav za prav praznovanje pusta, bi izvedeli, da je običaj vrlo star, tako star, da ne poznamo začetka. Iz pustnega rajanja se oglašja panska radost starih saturnalij v Rimu, iz njih pa diha velika, neumrljiva človeška vera v sonce, ki začenja premagovati sovraga — zimo in pošiljati ljudem toplejših žarkov. V pustu še žive izročila grško - rimsko - germansko - slovanskega poganstva. Cerkev se je veliko trudila, da bi onemogočila praznik norosti; ubijala ga je s pepelnico, ko se služijo črne maše in se siplje ljudem pepel na glavo, češ, spomnite se, da boste trohmeli — ali veseljaška maska Pierrotov je zmerom premagovala mrko prerošтво svečenikov. In v pepelnicnem jutru, ko pada pepel na ostarele, desperatne glave, pokopava mladina princa Karnevala ob godbi mladih src, ki ne verujejo v smrt.

Kljubujočo silo prastarega praznovanja dneva norcev si lahko razložimo zgolj z njegovo življensko upravičenostjo. In zares: pust je praznik človeka in človeštva v njegovi pravi podobi, medtem ko so vsi ostali prazniki posvečeni božanstvu. In če bi se tudi hoteli izmotavati in opravičevati, če bi nas bilo sram pustne bratovščine, ne bi to nimalo zmanjšalo pomena, ki ga ima pust kot praznik tiste blage, omikane in nežno parfimirane norosti, ki se nam zdi tako pametna, da ni nič več norost marveč človeškost.

Vsa zgodovina, kar je je spisalo dosihmal človeško pero — ne izvzemši

Moderna maska.

spise cerkvenih očetov in drugih Bogu dopadljivih učenjakov — je zgovo-

ren dokaz o večni pričujočnosti pustnega duha v človeškem bitju in žitju. Vsi resni dokazi, ki so jih nakopičili ti modrijani zoper pusti, so se izpremenili v prikupljive priče o pustu, o karnevalu v maskah, ki ima različna imena, od katerih pa je najbolj razumljivo ono, ki se imenuje najbolj preprosto: človeško življenje.

Le pogledjte malo bistrejše okoli sebe! Veliki modrijan Schopenhauer vprašuje ljudi: Ali nismo vsi zakrinkani? Mar nima vsak izmed nas celo v najresnejših trenutkih in prav posebno v teh! — svoje maske? Strgajte komu masko, razkrinkajte ga! Gorje vam, če nimate sami prave krinke, zakaj človeški ples v maskah je kaj malo galanten; zato vam svetujem, da v življenju skrbno pazite, da

Obredna maska iz Srednje Afrike.

boste imeli vedno masko pravičnega in pametnega človeka, poštenjaka in za narod vnetega moža, ženske pa ma-

sko slovečih kreposti; zraven pa skrbite, da boste zmerom v pravi razdalji s svojimi bližnjimi.

In ne mislite na pepelnico, dokler vas vabi na prizorišče življenja osladno zapeljivi orkester nekie v ozadju skrite godbe.

Ne verjemite onim, ki trde, da se da živeti brez poznavanja mask. Samo otrok se sme motiti v življenjskih krinkah in pa pravi norec — spodobni ljudje ne, če si nočejo izpremeniti življenja v pepelnico...

★

Razen docela upravičenega praznovanja prijetne človeške norosti izraža pust s svojim predpustom tudi kult plesa in krinke.

Ples je prastara človeška umetnost; ne dvomimo, da je vkoreninjen v človekovem spolnem čutu, zato je na svojih prvih stopnjah divji, surov in razbrzdan. Bolj ko napreduje omika, bolj se rafinira spolni čut; tudi ples se začne vedno bolj razneževati, dokler se zopet ne vrača počasi k svojemu izhodišču. (Prav najmodernejši, povojni plesi, ki so posneti po plesih afriških in mehiških plemen, so dokaz takega povratka v surovost in barbarstvo). Smešno bi bilo, da bi nadevali plesu neko drugo vsebino, kakor jo ima po naravi: ta vsebina je spolnost in to tudi ostane. Le ozkosrčni ljudje obsojajo že v naprej vsako spolnost; nam, ki zremo življenje z galerije pustne dvorane, je popolnoma umljivo, da čutijo plesalci potrebo po tej dovoljeni, pogosto celo priporočeni obliki spolne dražljivosti. Ples zasledimo pri plemenih, ki so na najnižji stopnji; ponekod ima slikovito obliko, pripove-

duje kakor slikarstvo, godba ali poezija; tako obliko imajo tudi mnogi narodni plesi. Spomnimo se na pr. ukrajinskih, gruzijskih in tatarskih plesov, ki so jih zanesli k nam ruski kozakibegunci. Včasih se taki primitivni plesi izpremene v spolno razbrzdanost; do neke mere se v tem stikata neomikani barbar in odlični prebivalec modernega vlemesta; linija človeškega napredka se s tega vidika znatno krči. Ples služi pri neomikanih narodih tudi v verske svrhe, saj je ondi verski ritual (obred) združen s spolnimi momenti in je to še vedno iskrenejše nego po mnenju hiperkulturnega človeka, da ples ni v naravni zvezi s spolnostjo! Popotniki pripovedujejo o afriškem ljudožerskem plemenu, ki pleše po uživanju človeškega mesa neki mističen ples skoraj do nezavesti; znan je Salomin ples za glavo Janeza Krstnika in v srednjem veku zasledimo na kraljevskih dvorih plese nagih deklet, ki z njimi časte kralja in dvorjane.

Neomikana plemena, ki imajo še prvotne plesne z njih versko-erotično vsebino, smatrajo ples za nekaj slovesnega in izrednega, zato si plesalci za tako priliko radi nadenejo krinke. Ples v maskah je še dandanašnji doma — pa ne zgolj ob pustnem času! — na dobrih polovici zemeljskega kopna; poznajo ga tako rodovi na afriških planotah kakor v himalajskih višinah živeči Tibetanci. Za krinke rabijo navadno podobe živalskih glav; sploh se ljudje radi oblečejo za ples v živalsko kožo, da dajejo videz močnih, krvočnih in pohlepni zverin. Navadno se ženske ne pripuste k slavnostnim plesom, vendar pa domorodci na otoku Tahiti enako kot stari Egipčani združujejo rajanje po tratah tik gozdov z izvršitvijo velike naloge, ki jo je dala naroda moškemu in ženski v enaki meri kot cvetkam ali metuljem v travi. Tudi v takih trenutkih ne pade maska, da je iluzija večja, v tem oziru so preprosti ljudje zopet resničnejši od omikanit, ker z masko samo potencirajo svojo prirodno podobo, medtem ko jo omikanec skriva, dokler — ob ugodnem trenutku — ne prebije slednje krinke in kostuma.

In se razgali človeškost v pravi podobi, ki je močnejša od vseh stotin verskih in modroslovnih sestavov.

Kakor vidite, sem se potrudil, da bi vam napisal kaj resnega o velikem

pustnem prazniku. Če ste mislili, da bom v imenu omike in znanosti rogovili zoper ta — kakor pravijo — poganski in divjaški običaj, ste se pošteno vrezali. Narobe: pust, praznik dobre poštene človeške norosti, je tako pomemben, da bi ga bilo treba postaviti v koledar, če ga ne bi bilo. Saj ste videli, da smo — kakor so prav peli nekoč Savonarolini učenci v Firenzi,

ko so sežigali učene knjige — vsi ljudje norci pred Gospodom in vsi od barbara do z vso kulturno prevlako opremljenega velemestjana plešemo ples v maskah, karneval brez kraja in konca — z neko daljino, pusto, do obupa krivično pepelnico na koncu, ko se zareži nad sirto masko človeškega komedijanta največji Pierrot — Smrt.

Obredne maske iz Srednje Afrike.

Pomlajevalec starcev.

(S sliko šimpanza na naslovni strani.)

Starci v naših vaseh so v «dobrih časih» majali z glavo nad gramofonom, ki se jim je zdel čudež vseh čudežev in so pravili: No, ko bodo iznašli še tak stroj, da bodo šle stare ženske noter, mlade pa ven, bodo ljudje res prekosili Boga.

Ni bilo treba dolgo čakati, da se je to zgodilo. Sicer nimamo in ne bomo imeli «stroja» za pomlajevanje ljudi, ali kaj je stroj drugega kot izvedba neke ideje, metode, načrta? Idejo pa imamo, način že tudi in prve uspehe, ki pričajo, da se da starost premagati.

Čitali ste že o dunajskem profesorju Steinachu, ki je začel cepiti spolne žleze mladih, umirajočih ljudi na stare, ki se jim hoče še življenja in mladosti. Njegova iznajdba je vzbudila na eni strani ogromno senzacijo, na drugi pa posmeh. Ali pokazalo se je, da se je odprla povsem verjetna možnost pomlajevanja ljudi.

Rus dr. Voronov, ki živi že dolga leta v Parizu, je ubral druga pota. Po velikih uspehih, ki jih je dosegel s precepljanjem ovac, se je lotil smelega poizkusa, da prenese opičjo spolno

žlezo na človeka. Seveda le na moškega. Poizkus je uspel in stotine ostarelih ljudi se je dalo pomladiti z žlezami šimpanze. Voronov ima vse polno drugih načrtov. V skrivnostni spolni žlezi tiče čudežne sile in «pomlajevalc človeštva» jih namerava izrabiti za to, da zatre kretenizem in idijonstvo ter vzgoji mesto norcev genije...

V Italiji deluje v smislu Voronovljevih idej turinski profesor Marro. Izvršil je doslej že okrog 100 operacij. Nkega 18 letnega dečka, ki je bil visok komaj en meter, je operiral z namenom, da bi zrastel večji. V dveh mesecih in pol po operaciji je pridobil že 3 cm; njegov glas, ki je preje zvenel kot pri otroku, je dobil moški ton. Z operacijo spolnih žlez je odpravil tudi nerodovitnost neke žene.

V Nemčiji je upeljal berlinski zdravnik, ki še noče biti imenovan, pomlajevanje z žlezami morskih prešičev. V «Scherls Magazinu» opisuje neki pacient obisk pri tem pomlajevalcu takole:

«Sedim v zdravnikovi čakalnici; razen mene čaka še pet gospodov, starih kakih 40 do 50 let. Zdi se mi, kakor da sem v zobozdravnikovi čakalnici; kdor je prej prišel, pride prej na vrsto. Navsezadnje: saj ni tako važno, ali si pomlajen pet minut preje ali pozneje...»

Nestrpno krenem za zdravnikom v «operacijsko dvorano», kjer operira, ne da bi operiral, kakor sam pravi. Njegova operacija napreč ni operacija v strogo tehničnem smislu.

«Nikar se ne bojte; ne bo vas nič bolelo!» me tolaži zdravnik.

Najprej me temeljito preišče. Nato mi pokaže «živo lekarno», ki je nameščena na steni ordinacijske sobe. Lekarna obstoji iz morskih prešičev, zaj-

cev in kuncev, ki jih tukaj pitajo, da jim lahko v primernem trenutku odvzamejo spolne žleze. Zdravnik mi razloži priprave, ki so potrebne za pomladitev.

Ko se žleze odvzamejo, se še tople razrežejo in vsijejo z aseptično močno svilo. S posebnim aseptičnim stiskalnim aparatom se izžme iz njih sveži sok in ta sok se potem vbrizga pacientu.

«Nekaj minut pozneje že ležim slečen na trebuhu. Pred menoj je aparat, ki ga moram držati pred ustmi, da se mi ojača globoko dihanje, ki je med injekcijo nujno potrebno.

Na steni visi dvojna steklena cev, vanjo je zdravnik pravkar izlil serum. Cev prehaja na koncu v gumijevo cev, ki je zvezana s platinovo iglo. Z njo se izvrši injekcija. Priznati moram, da mi je jelo ob pogledu na to postajati tesno pri srcu.

«Ali me res ne bo bolelo?» sem vprašal prav nemožato. «Ali boste že kmalu zabodli, gospod doktor?»

«Saj smo vendar že končali!»

«Ka-ako?»

«Seveda, kar vstanite!»

Urno sem skočil pokoncu; ničesar nisem občutil in ne čutim niti sedaj. Le nekam nenavadno čil sem postal —, ali je to nemara že —. Sicer pa: da ne pozabim avtosugestije.

«Kedaj se bo poznal učinek?»

«To mi morajo pacienti sami povedati. Nič ne prorokujem: boste že videli.»

Vsekakor so ti poizkusi prvi začetki velikega znanstvenega boja zoper staranje in starost na podlagi docela novih medicinskih izsledkov. O problemu starosti pa bomo spregovorili ob prvi priliki na tem mestu kaj več.

J. G.:

K Bajkalu.

Spomini jugoslovenskega prostovoljca.

Po premirju, ki se je sklenilo z redno boljševiško vojsko na postaji Zima, so nadaljevali jugoslovenski in češkoslovaški prostovoljci svoj pohod preko Daljnega vzhoda sicer dokaj mirno, vendar pa zelo počasi. Slovenski bataljon, ki se je edini izmed jugoslovenskih edinic rešil iz zamotanega

položaja brez večjih žrtev, je izpopolnil svoje vrste z našimi prostovoljci, ki so se z begom rešili boljševiškega suženjstva in je sestavil pod poveljstvom kapitana Šircelja v Irkutsku polk s 1500 možmi in dvema vlakoma. Prvi hip smo bili sicer nasproti našim novim zaveznikom-boljševikom neko-

liko nezaupljivi; ko pa smo se čez nekaj dni prepričali, da znajo biti mož beseda, smo si lahko res oddahnili od nečloveških naporov, na drugi strani pa smo mogli brez strahu izvršiti pogoje, ki nam jih je naložilo premirje. Radi večje sigurnosti je bil naš zadnji vlak še vedno oklopní. Previdni smo morali biti zlasti zavoljo napadov raznih tolp, ki so še vedno strašile na obeh

gosloveni, Francozi, Rumuni, Japonci, pozneje tudi boljševiki) kot nekako jamstvo za varen prehod preko ruskega ozemlja. Mimo tega je bil tir, na katerem je stal vlak z zlatom, spredaj in zadaj nekaj metrov daleč pretrgan, tako da ni mogel nihče odpeljati dragocenosti. Ko so zadnje zavezniške čete zapustile Irkutsk, je prešlo zlato v last sovjetske vlade.

Irkutsk.

straneh proge in s katerimi je imela celo redna boljševiška vojska dovolj opravka.

Med pogoji v premirju je bila tudi točka, ki določa, da se lahko naši prostovoljci, ki so jih ujeli boljševiki, vrnejo k svojim edinicam. Na ta način se je res vrnilo sredi marca leta 1920 več kot 20 naših častnikov in vojakov, ki so se izmučeni in sestradani po težkih zaprekah prerili do svojih čet.

Boljševiki so imeli več tehtnih vzrokov, da so nam ponudili premirje. V prvi vrsti jim unikajoči se prostovoljci niso več podirali prog, mostov in drugih železniških naprav. Vrhu tega so se hoteli boljševiki polastiti celega vlaka zlata, ki ga je Kolčak peljal s seboj iz Omska, hoteli pa so tudi uničiti zadnje ostanke bele armade, ki se je pomikala v grozljivih razmerah peš na obeh straneh proge od Irkutska proti Čiti. Težko je reči, na čigavo povelje so admiral Kolčaka po sklenjenem premirju izročil novemu sovjetskemu zastopu v Irkutsku, ki ga je dal koncem januarja obenem z njegovim vojnim ministrom generalom Pepeljaevim ustreliti. Nepristransko in dokončno sodbo bo izrekla zgodovina, ko se bodo nekoč pomirili valovi velike ruske revolucije in ne bo več toliko zainteresiranih sodnikov in prič. Dolgi vlak z zlatom pa so čuvali vsi združeni zavezniki (Čehoslovaki, Ju-

Boljševiki niso marali popolnoma uničiti ostankov bele vojske (Kapljevške, kakor se je imenovala po voditelju generalu Kapellu), ki se je skrbno izognila pri Irkutsku večji bitki, ki so jo vanjo hoteli zaplesti vojaški oddelki novega sovjetskega občinskega zastopa v Irkutsku. Bil sem po naključju takrat v Irkutsku, kjer sem imel neke opravke. V prostovoljski uniformi sem krenil med rdeče vojake v mestu, ki leži na desnem bregu reke Angare. Prostovoljcem so nujno svetovali, da naj ne hodijo v Irkutsk, mene pa je vendarle gnalo tja. Nekam tesno mi je bilo pri srcu, ko sem korakal po ulicah velikega mesta in ni bilo videti razen mene nobenega drugega prostovoljca. Že sem se hotel vrniti nažaj na postajo čez reko Angaro, kar sem zapazil na visoki palači blizu gledališča nadpis: »Žrtve kapitalističnih trinogov«. V palačo je drvela množica ljudi. Pomešal sem se med nje — šajkačo sem radi varnosti spravil v žep — in sem krenil v prvo nadstropje, kamor se je valilo ljudstvo. Odprl se mi je grozen prizor, kakor ga še nisem videl. V veliki svetli dvorani je bilo razstavljenih okrog 50 razmesarjenih trupel, ki so jih po očitnem trpinčenju ubili v sosednjih vaseh odstopajoči Kapljevci. Nekemu možu so bila odrezana ušesa, drugemu nos, tretjemu so bile iztaknjene oči, razbita lobanja itd. Na strahotni razstavi sem ostal le hip, nato pa sem zbežal, ker

bi mi utegnila razjarjena množica naprti del odgovornosti za ta grozna dejanja, če bi me kdo spoznal, ne glede na to, da prostovoljci sicer nismo bili v prijateljskih stikih s Kapljevci.

Nanovo organizirani jugoslovenski polk je bil takoj ob prihodu v Irkutsk določen za straženje predorov ob Bajkalskem jezeru. Dne 25. februarja 1920. leta smo pustili Čehoslovake in druge zaveznike za hrbtom — pred premirjem smo bili vedno zadnji — in smo krenili z dvema dolgima vlakoma ob reki Angari 60 km daleč na novo službeno mesto do postaje Kultuk na južnem koncu Bajkalskega jezera.

3000 km od Urala do Irkutska smo potovali po sami neskončni ravnini, ki je deloma obdelano polje, deloma pa z ogromnimi gozdovi obrasla bogata dežela. Le nekaj kilometrov pred Irkutskom smo ugledali v večerni zarji daleč proti jugu nad 3000 m visoke, s snegom pokrite Sajanske gore — podaljšek Altaja. Kako smo se naslajali ob njih in si vzbujali spomine na naše planine, ki smo po njih že šesto leto zaman hrepeneli!

vzhodne Sibirije 469 m nad morsko gladino ter meri po dolžini nad 600 km, 15 do 82 km pa v širini. Pri polotoku Svjatoj Nos, ki se zajeda na severovzhodu v jezero, je voda globoka do 1350 m. Obrežje je malo obljudeno, vulkanično, med dolinami večinoma golih gora se stekajo v jezero številne reke, izmed katerih so plovne samo Selenga (na jugu), Barguzin (na vzhodu) ter Angara. Po slednji odteka vodovje jezera proti zahodu v mogočni Jenisej; po tej reki je tedaj Bajkalsko jezero zvezano z vodami Severnega ledenega morja. Obrežje ima tudi obilo mineralnih vrelcev. V jezeru je mnogo rib; v redkih gozdvih okrog jezera pa živi veliko jelenov, volkov, lisic, risov in druge divjačine. Jezero se tedaj po pravici imenuje Baj-kul, tatarska beseda, ki pomeni: bogato jezero.

S postaje Kultuk, ki leži na majhnem pobočju, je krasen pogled na jezero, ki prehaja v ogromno, nedogledno belo ravnino, izginjajočo po dolžini v meglo in mrak. Mimó Kultuka pelje cesta v Irkutsk in 60 verst proti jugu v burjatsko mesto Tunka, kjer žive

Slovenski prostovoljci na poti k Bajkalu.

Ob slikoviti, čisti Angari in divje romantičnem Bajkalskem jezeru, ki ga obdajajo do 1800 m visoke gore, smo počakali toliko časa, da je jelo toplo pomladansko solnce topiti nad 1 m debeli led, ki pokrije vsako leto za 3 do 4 mesece največje gorsko jezero na svetu. Jezero ima podolgovato, srpasto obliko, ki se razprostira od jugozahoda proti severovzhodu na cesti Moskva-Kjahta—Urga—Peking v južnem delu

tunkajski kozaki, čuvarji državne meje. Prebivalci so povečini Burjati, ki spadajo kakor Tataři, Baškiri, Čuvaši, Sarti in Jakuti med turška plemena in so razen Tatarov, Kirgizov in Jakutov najkulturnejši tujerodci na ozemlju velike Rusije. Jakuti žive po večini 2000 km severneje Irkutska na rodovitnem ozemlju v dolini mogočne Lene. Glavno mesto te pokrajine je Jakutsk. V Jakutsku doseza

mraz že do 60 stopinj pod ničlo, zato morajo ondi uporabljati toplomere z vinskim cvetom, ker živo srebro ob takem mrazu zamrzne.

Okrog južnega dela Bajkalskega jezera teče železnica tik ob jezeru skozi 39 večjih in manjših predorov in po 45 galerijah (terasah), ki so predrzno izklesane v skale nad jezerom oziroma umetno sezidane. Te predore smo morali skrbno stražiti, če smo hoteli priti srečno onstran Bajkala. Najmanjši incident z boljševiki bi utegnil dati povod, da bi napadli nas — nadležne tujce. Nič ni bilo lažjega kakor porušiti kratek predor in hipoma bi bili vsi zavzniki za nami brez pomoči v boljševiških rokah. Treba je namreč omeniti, da je bila redna sovjetska vojska že v Vrlinje-Udinsku (vzhodno Bajkala), kamor je dospela deloma po cesti, deloma pa po železnici; tako so nas boljševiki skoraj popolnoma obdali. Imeli pa so slej ko prej namen, da očistijo tudi najskrajnejše pokrajine svoje, dejal bi neskončne domovine pred belimi kozaki, zlasti pa tujerodci — Japonci, ki so izkoristili strašno usodo Rusije in zasedli s svojim vojaštvom domala vso vzhodno Sibirijo.

Govoril sem pogosto s častniki sovjetske vojske, ki so bili po večini prejšnji carski častniki, zlasti mlajši in ki so

bili jako prijazni ter strogo disciplinirani. Dobil sem vtis, da ne služijo z dušo novim gospodarjem, vendar pa se vneto trudijo, da bi vzpostavili v vojski red in avtoriteto, ker se le tako nadejajo očistiti Rusijo vseh tujcev, na posled pa tudi židovskega komunizma (tako so se odkrito izražali o boljševizmu). Nasproti nam Jugoslovenom so bili zelo zaupljivi, dobro so poznali junaške Srbe, ki so si pridobili pri Rusih globoko občudovanje. Tudi na zunaj so se sovjetski častniki malo ločili od prejšnjih carskih. Mesto svetlih naramnic z zvezdicami so nosili in nosijo še danes na levem rokavu in čepici rdečo zvezdo, pod zvezdo na rokavu pa rdeče majhne kvadratke, ki označujejo poveljnika čete z enim kvadratom, bataljonskega poveljnika z dvema, polkovega s tremi kvadratkami itd.

Ko je jelo prijetno pomladansko solnce v začetku marca topiti sneg in na jezeru debel led, ki se je med močnim pokanjem grmadil v cele ledene gore, ko so se poslednji vlaki prostovoljcev odpeljali skozi zadnji predor ob Bajkalskem jezeru, takrat se je tudi naš polk poslovil od divjeromantičnega Bajkala in je odrinil naprej — še vedno proč od domovine, a s trdno vero v srcih, da se ji vendarle približuje.

Iz ljubezenske korespondence A. S. Puškina.

A. S. Puškin (1799—1837) je eden največjih ruskih pesnikov. Puškinova korespondenca z ženskami označuje njegovo človeško stran. Naj sledi par primerov.

Gospoj A. P. Kernovi.

Mihajlovskoje, 28. avgusta 1825.

Priloženo je pismo Vaši teti; če ne biva več v Rigi, ga obdržite sami. In zdaj mi povejte — kako je lahko človek tako lahkomišen? Kako je moglo na Vas naslovljeno pismo priti v tuje roke? Toda kar je, je — govoriva zdaj o tem, kar nama preostaja.

Če Vam je postal Vaš spoštovani so prog preveč pust, ostavite ga na cedilu. Veste kaj? Pustite vso svojo rodbino, najamite pošne konje in pridite — Vi mislite v Trigorskoje? — Nikakor ne! — v Mihajlovskoje. Ta krasen načrt mi

hodi že celo uro po glavi. Pomislite, kolikšna bi bila moja sreča! Pa boste

nemara ugovarjali, češ, kaj poreko ljudje? Skandal? — K vragu ž njim! Če zapusti žena moža, je že to skandal

in nas nadaljnje sploh nič ne briga. Priznati pa morate, da je moj načrt zelo romantičen... Podobnost značev, boj zoper razne ovire, visoka do- vzetnost za tatvino itd. itd. Samo to si predstavite, kako osupla bo Vaša teta! — Treba je, da takoj prelomite. S svo- jo sestrično se boste lahko sestajali na skrivaj, kar bo storilo Vajino prijatelj- stvo še prijetnejše — če pa umrje Kern, ste prosti ko zrak... No, kaj pravite? Ali nisem že rekel, da Vam bom dal važen in drzen nasvet?

Toda govoriva resno, to se pravi: hladnokrvno. Ali Vas lahko zopet vi- dim? Zona me obhaja, če pomislim, da ne bo nič iz tega. Rekli boste: Tolažite se. Prav rad — toda kako? Ali naj se zaljubim? To ne gre; moral bi prej po- zabiti Vaše krče... Naj zbežim iz Ru- sije? Ali naj se obesim? Oženim? — Vse to je združeno s precejšnjimi te- žavami, te pa ne maram. A propos! — kako sem dobil Vaša pisma? Vaša teta se protivi najinemu dopisovanju, ki je vendar tako nedolžno in čisto? (Kako naj bi bilo drugačno spricho oddaljeno- sti 400 verst?) Prav lahko se zgodi, da bo kdo segel po najinih pismih, jih pre- bral, komentiral in slednjič slovesno sežgal. Skušajte nekoliko predrugačiti svojo pisavo; vse drugo je moja skrb. Toda pišite mi, pišite kar največ — dolgo in široko in diagonalno (geome- tričen izraz!)... Zlasti pa ne opustite upanja, da se bova videla; drugače bi se bil moral resno potruditi, da se za- ljubim v katero drugo... Ah da, či- sto sem pozabil, da bi Vam povedal, da sem pisal Netty zelo nežno, pohlev- no pisemce. Drugače pa sva ž njo na- razen. Naivna je, kar Vi niste. Zakaj niste Vi naivni? Kaj ne, v pismu sem mnogo ljubaznejši nego v razgovo- ru? Toda pridite, pridite semkaj, in Vam obetam, da bom nenavadno lju- bezniv. Rad bi bil v pondeljek vesel, v torek razposajen, v sredo nežen, v čes- trtek gibčen, v petek delaven, v soboto in nedeljo pa vse, kar Vi ukažete; sploh bi ležal ves teden Vam ob no- gah. Zdravstvujte!

Svoji ženi.

Boldino, 30. oktobra 1833.

Včeraj sem prejel dvoje Tvojih pi- sem, drago srce; hvala Ti. Ali najprej Ti moram prebrati lekcijo. Zdi se mi, da misliš venomer na očkovanje — ali

pomni: to zdaj ni več moda in velja kot znak slabe vzgoje. Pa tudi brez smisla je. Veseliš se, da tekajo moški za Teboj — to naj bo vzrok za vese- lje?! Tudi Praskovji Petrovni se lahko zgodi, če se ji tega zahoče, da bo vsa neoženjena sodrga begala za njo. Tam, kjer je hlevček, zlezejo svinje same vanj. Čemu neki sprejemaš moške v svoji hiši, da Ti delé poklone? Človek nikoli ne ve, na kake ljudi se nameri Preberi Izmajlovo basen o Fomi in Kuzmi. Foma je pogostil Kuzmo s ka- vijarjem in slaniki. Kuzma je hotel za- kusko tudi zaliti, ali Foma mu ni dal ničesar; tedaj pa je vzel gost gorjačo in je gostitelja do dobra naklestil. Pes- nik daje sledeči moralen nauk: Lepoti- ce, nikar ne nudite svojim častilcem slanika, če jim ne nameravate pozneje dati tudi pijače; lahko se vam namreč zgodi, da zadenete na Kuzmo. Ali raz- umeš? Prosim, da ne prirejaš pri meni nikakih akademičnih zajtrkov.

In zdaj, moj angel, poljubljam Te, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo. Hva- la Ti, da si mi tako izčrpno in odkrito- srčno opisala svoje lahko življenje. Le si razganjal dolg čas, ženka, vendar pa ne preko meje in ne pozabi popol- noma na me! Komaj vzdržim tukaj; tako rad bi Te videl s frizuro à la Ni- non: utegneš biti očarljiva. Kako, da se nisi že prej spomnila te stare... in posnemala njene frizure? Piši mi, kako kaj kraljuješ na plesih... In, angel- ček moj, prosim, ne koketiraj preveč. Nisem ljubosumen in vem, da ne boš šla do skrajne meje; vendar dobro veš, da mi je zoprno vse, kar vonja po na- ših moskovskih »gospodičnih«, kar se- ga preko il faut, kar se imenuje angle- ško »vulgar«... Če bom po vrnitvi do- mov opazil, da se je izpremenil tvoj ljubek, prostosrčen, aristokratski ton, — se bom dal ločiti, to Ti prisegam, Ti pa kar pojdi od pomanjkanja k voja- kom na cesto. Vprašaj, kako se mi go- di in ali sem postal lepši? Prvič: pustil sem si rasti brado — brki in brada z zalisci so kras moža; če grem na ulico, me imenujejo strica. Drugič: vstajam ob sedmih, spijem kavo in ležim do treh. Zopet sem se lotil pisanja in sem načel kup. Ob treh jez- dim na izprehod in ob petih se skop- ljem, nato pa sledi moje kosilo: krom- pir in ajda. Do 9. ure čitam. Tako mi mine dan in drug je podoben drugemu.

Tudi ženi.

Petrograd, 8. junija 1834.

Ljubi angel! Pisal sem Ti štiri strani dolgo pismo, vendar se mi je zdelo tako bridko in pikro, da Ti ga nisem poslal in Ti pišem zdaj drugega. Mori me spleen, puščoba. Tužno je, da moram biti daleč od Tebe in Ti ne smem niti pisati vsega, kar imam pri srcu. Govoriš o Boldinu. Bilo bi lepo, če bi se mogli ondi naseliti, mislim pa, da bi težko šlo. Sicer pa bova o tem še govorila. Ne bodi huda, ženka, in ne razlagaj si napačno mojih jadikovanj. Nikdar nisem imel namena, da bi Ti kaj očital zastran svoje odvisnosti. Moral sem se poročiti s Teboj, ker bi mi bilo življenje brez Tebe preveč nesrečno; toda ne bi smel stopiti v državno službo in zlasti ne prevzeti denarnih obveznosti. Če človek zavisi od rodbine, postane bolj moralen. Ako pa zaide v odvisnost iz nuje ali častihlepja, se čuti ponižanega. Danes gledajo name kakor na

hlapca, s katerim lahko počenjajo, kar se jim zljubi. Nemilost pa lažje preneseš kakor prezir. Meni se noče — kakor Lomonosovu — niti pred Bogom stati kot domači norec. Ti nisi ničesar kriva; vse je zakrivila moja dobrodušnost, ki meji — kljub vsem življenjskim izkušnjam — že na neumnost . . .

Tu se moram neusmiljeno otepati. Bržčas bom poslušal Tvoj nasvet in izročil upravo posestva v druge roke. Naj gospodarijo, kakor se jim zljubi; starši imajo dovolj, za Saško in Maško pa bomo že našli kaj kruha. Kaj ne? Novic nimam. Opoldan kosim pri Dumetu, zvečer sem v klubu. Iz same puščobe sem začel zopet v klubu igrati, vendar pa sem kmalu opustil. Igranje me razburja in žolč mi ne dá miru. Poljubljam in blagoslovljam Te. Zdravstvuj. Pričakujem Tvoje pismo preko Jaropolca. Bodi previdna . . . najbrž bodo tudi Tvoja pisma odpri. Tako velela varnost države!

Maske pri karnevalskem obhodu v Nizzi.

Čudni kraji, čudni običaji.

Možje — porodnice.

Znani prirodopisec W. Bölsche pri-poveduje v svojem spisu »Ljubzensko življenje v naravi« iz običajev Indijan-cev sledeče:

Narodil se je Indijancu otrok. Tam si ne delajo posebnih skrbi, če pride štorcklja v hišo. Ko občuti žena porod- ne krče, poklekne na tla, se prime ob kake podboje in tako porodi. Lastne postelje — viseče mreže — je škoda za tako reč, ki ni preveč snažna. Nato se prereže popek in ne traja dolgo, pa je Indijanka zopet zdrava in gre po svojem poslu. Toda v hiši morajo imeti porodnico. Pokaže se čuden po- ložaj: mati-porodnica gre delat, sopro- g pa se vleže v posteljo.

Da, oče mora ležati in se postiti; hra- nijo ga zgolj z neko juho. Domačini ga negujejo z enako skrbjo kakor da bi bil težko bolan; tudi sama porodnica mu mora včasih postreči. Zraven njega, ki se drži, kakor da bi imel težek porod. leži otrok. Oče ga krmi, pestuje in pa- zi, ali se popek pravilno celi. Prvih osem dni je zanj najstrožja doba; ta- krat ne sme niti za hip pustiti otroka izpred oči.

Nekatera indijanska plemena imajo običaj, ki ne dovoljuje nesrečnemu so- progu prvih pet dni niti grizljaja. Na- daljne štiri dni dobi močnato juho in šele potem stopnjuje nekoliko več je dil. Mesa pa ne sme jesti več mesecev po ženinem porodu. Značilno je, da se mora za to dobo namazati s sajami po obrazu, tako da je črn kakor dimnikar.

Nekatera plemena so silno brezobzir- na v nalaganju posta. Nesrečni ali sre- čni soproj in oče vstane z otročje poste- lje sestradan in medel, da ga je sama kost in koža. V južni Afriki gredo še dalje: ni dovolj, da se posti za svoj »greh« in preleži dolge dneve v po- stelji; še krvaveti mora in se zvijati od bolečin kakor porodnica.

Ko je minilo prvih 14 dni, mora pri- rediti nesrečnež gostijo. Zberejo se sorodniki in pojedjo najprej vse krušne skorje, ki so ostale »porodničarju«, ki sme užiti vsak dan le nekoliko mehkega kruha brez skorje. Ko so skorje snede- ne, se začne moževo mučeništvo: z ostrim zobom afriškega glodavca agu- tija mu nehvaležni svatje razparajo ko- žo od vratu do pet. Nato zvarijo gosto kašo iz zelo žgočih korenin in nama-

žejo ž njo že dovolj bolečo kožo. Če bi ga živega spekli na raznju, bi bilo ne- mara boljše zanj; vsaj njegove muke bi minile hitreje. Toda bog varuj, da bi se nesrečna žrtev upirala; kdor stoče, po- kaže, da ni vreden očetovske časti. Šele tedaj, ko se zvija v krvi in bole- činah, si je zaslužil otroka! Tako ga puste za nekaj mesecev v mreži, sami pa — z ženo vred — jedo in pijo in se veselo maste od radosti, da se je po- množil rod za novega potomca.

Zdelo bi se, da je tako postopanje le sad omračenja uma, torej izreden po- jav, ki se drži kvečjemu v kakem zelo zakotnem kraju. Ali tak zakotni kraj je skoraj vsa južna Afrika. Dalje ti lahko pove stari Marko Polo, da je videl take običaje pred 600 leti na Kitajskem; še danes so se ohranili pri gorskem ple- menu Miau-tse v Afriki so še nedavno cveli celo v Kongu. Diodor pripove- duje nekaj podobnega iz Korzike. Strabo je odkril moško »otročjo posteljo« pri Iberih na Španskem. Da, celo sredi današnje kulture, na meji med Španijo in Francijo, kjer žive ostanki starih Baskov, cvete ta običaj; francoščina ima zanj naziv »couvade«. Baskiška kmetica vstane takoj po porodu, njen mož pa se z novorojenčkom na rokah vleže v posteljo in dostojanstveno sprejema obiske in čestitke sorodnikov in sosedov.

Ljudje, ki hodijo bosí po žer- javici.

Znano je, da so bile v najstarejših časih skoraj pri vseh narodih v navadi takozvane božje sodbe, pri katerih naj bi se z božjo pomočjo pokazala krivda ali nedolžnost. Najbolj znane so božje sodbe ali ordalije iz srednjega veka, kakor sodni dvoboj, preizkušnja z ognjem, preizkušnja z vodo, preizkuš- nja posvečenega ugriza itd. Vse te sod- be pa so se zopet delile v razne vrste. Tako je n. pr. preizkušnja z ognjem, obstojala v tem, da je moral osumlje- nec iti čez žareče oglje, razbeljene plošče, da je moral žareč kos železa ali česar koli prenesti do določenega mesta itd.

Pri kulturnih narodih takih sodb ni več, pač pa so v navadi še pri divjih ljudstvih, predvsem in menda v edini obliki preizkušnje z ognjem, ki je naj-

brže najstarejša vrsta božjih sodb; to se dá sklepati že iz tega, da so prvi ljudje ogenj oboževali, kar je pri primitivnih ljudstvih še danes v navadi.

Angleški učenjak Andrew Lang pripoveduje o preizkušnjah z ognjem pri divjakih kaj zanimive stvari, iz katerih se vidi, da boski ljudje lahko preidejo razbeljeno ognjišče brez bolečin in brez poškodb.

Leta 1899. je povabil duhovnik malega južnomorskega otoka »Narotanga« angleškega pobleščenca polkovnika Gudgeona k preizkušnji z ognjem, ki jo je odredil, da dokaže svojo čudežno moč, ki jo je prejel od bogov. Posvečeno mesto je bilo obloženo s kamnitiimi ploščami, na katerih je od ranega jutra gorel ogenj, ki so ga do popoldne okoli dveh nepretrogoma netili s suhimimi drvimi, ki jih je šlo precejšnja grmada. Ob dveh je izjavil duhovnik, da so kamni dovolj vroči, in jih je z drogovi kolikor mogoče poravnal. Plošče so bile razbeljene. Ko so z ognjišča, ki je imelo kake tri metre in pol v premeru, spravili tlečo žerjavico, je pristopil duhovnik s svojim učencegu. se dotaknil, govoreč svečane besede, kamnov z vejo zmajevega drevesa, ki je takoj zagorela in korakal nato mirno čeznje. Potem se je obrnil do štirih Evropecev, ki so bili navzoči pri ceremoniji in so tudi želeli prestati preizkušnjo z ognjem, ter nagovoril enega izmed njih z besedami: »Dajem ti svoj blagoslov; vodi svoje prijatelje!« In res so tudi Angleži prekoračili razbeljene plošče in tako zmagovito prestali preizkušnjo — do enega. Ta si je bil noge opekeli in duhovnik je rekel, da zato, ker se je bil, gredoč preko posvečenega prostora, ozrl, kar je velika napaka in vzrok poškodbe.

Med Evropci, ki so šli po razbeljenih ploščah, je bil tudi polkovnik Gudgeon, ki se ne le ni poškodoval, temveč ni čutil niti nobenih bolečin. On piše: »Občutki, ki sem jih imel, gredé čez razbeljeno kamenje, se dajo komaj popisati. Vedel sem, po čem hodim, in sem tudi čutil toploto kamenja, vendar nisem dobil poškodb, temveč sem imel občutek, kakor da bi nalahki električni udarci prešinjali moje noge. Kako vroče je bilo kamenje, se je videlo iz tega, da je duhovnik pol ure po tem vrgel zeleno vejo nanje, ki je mahoma zgorela. Po slavnosti sem imel več ur občutek, kakor da bi imel mravlje v nogah.«

Drug zanimiv vzgled pripoveduje angleški potnik Hocken z otokov Fidži. Tam si dar hoje po ognju laste samo določene odlične kašte, ki kažejo ob raznih priložnostih svojo podedovano nadnaravno moč. Ognjišče je imelo okroglo, nekoliko latvasto obliko velikanškega krožnika v premeru do deset metrov. Ko so mesto na običajen način pripravili in so bile kamnite plošče razbeljene, se je začela slavnost. Molitve moleč se je osem domačinov bližalo svetemu mestu. Nato so stopili na razbeljene plošče, šli čeznje, se obrnili in šli nazaj, odkoder so prišli. Prej in potlej so jim preiskali noge, in pokazalo se je, da so bile nepoškodovane in da niso kazale niti najmanjših znakov kakih varstvenih preparatov ali priprav in tudi ne poškodb.

Če vprašajo kakega domačina, kako je to, pravi, da ne ve, pravi samo: saj ste videli; oni to lahko storé, mi pa ne moremo in ne vemo nič o tem.

Tisti, ki vedo o tem, ne dajo seveda nobenega pojasnila, ker ga ne vedó. Res je, da se zgodijo včasih nesreče kljub duhovniškemu blagoslovu. Zgodilo se je celo, da so se pri teh ceremonijah tako zvani svetniki zgrudili in so jih opekli zvekleli s posvečenega ognjišča. (Ognjišče je bilo najbrže pre-malo razbeljeno. Razlaga spodaj.)

Kako naj se to razlaga? Božja ali višja podedovana moč je seveda izključena, kajti Evropci so prav tisto napravili, kakor domačini, ki so bili duhovniki (Narotanga). Naravne prikazni pa morajo imeti seveda naravne vzroke.

Podobne stvari se godijo tudi pri nas, seveda v drobnejši obliki, samo da se zanje nihče ne zmeni. Kdo še ni videl krojača, ki oslini prst, da poizkusi, če je likalnik dovolj gorak. Ali, kar je še huje: kdo še ni videl kovača, ki potegne razbeljeno železo iz ognja in ga z golo roko obriše in celo oolizne, ne da bi se opekeli. Čital sem, da v livarnah vtikajo delavci gole roke v raztopljeno gmoto, ne da bi se osmodili.

Eno kakor drugo prikazen si moramo razlagati na enak način, namreč to oblizovanje in hojo po razbeljenem kamenju.

Nikakor ni mogoče, da bi se dve tako različni toploti, kakor jo imata razbeljen kamen ali razbeljeno železo na eni strani in človeško telo na drugi strani, takoj zenačili in spojili. Pri dotiku obeh temperatur se namreč stvori

vlažna zračna plast, ki živo meso za kratko dobo varuje opekline. Da se pa na človeški koži taka varstvena plast napravi, je treba, da je toplota nasprotnega predmeta dovolj huda, kajti znano je, da črno, vroče železo silno peče, ker še ni tako vroče, da bi napravilo tisto varstveno zračno plast. Čim večja je torej razlika toplote, tem večja je varnostna plast.

○ ○ ○

Drevesa, ki dajejo kruh in mleko.

Na zemlji so kraji, kjer narava lene Adamove potomce preveč razvaja, kjer jim tako rekoč «lete v usta peče» na piščeta». Toda tudi tu skrbi modra stvarnica, da drevesa ne rasto do neba in kaznuje pokojno brezdelje desetodeželstva: čim ugodneje se ljudstva in plemena počutijo, čim lažje si pridobivajo hrane, tem bolj se lené. Pojem dela jim je neznan in nepotreben. Zato zapadejo končno v gmotno bedo, da o duševni niti ne govorimo.

Te misli se nam nehoté porajajo, ko čitamo o eksotičnih drevesih, ki nudijo brez pomoči in gojitve čudovito bogate darove v jedi in pijači. Tako pripoveduje angleški naravoslovec Wallace, da raste na Novi Gvineji sagova palma, ki daje v višini 20 čevljev in debelini 5 čevljev 900 sagovih povesev. Iz teh se priredi 1800 hlebcev, katerih pet zadostuje za dnevno prehrano odrastlega moža. Skupno število teh hlebcev hrani torej moža vse leto. Za presno, okrepično pijačo poleg trdne hrane se je rabilo do XVII. stoletja čeževno drevo (*laurus foetens*) na otoku Ferro. Glasoviti geolog Leopold v. Buch ga v svojem spisu o Kanarskih otokih opisuje kot drevo širokih, mesnatih, lovru podobnih, vedno zelenih listov, ki sipa okoli sebe gosto senco. Po opisu nekega sodobnega potovalca je bilo drevo visoko kot srednjemoran hrast in je imelo belo skorjo. Vsak dan dve ali tri ure pred solničnim vzhodom so se listi orosili in od lista do lista so padale kapljice kot dež ter se spodaj zbirale v studenček. Otočani so prihajali pod drevo in odnašali v vrčih «čisto vodo iz neba». Drevesa pa so s starostjo izgubila listje in z njim vred svojo čudežno lastnost. Okoli vršičev teh dreves je visel vedno majhen oblak, ki je napajal listje z vlago. Že Plinij pripoveduje, da rastejo na

otoku Ombrion (s tem misli bržkone Ferro) drevesa, ki nudijo vodo in sicer prihaja od črnih dreves grenka, od belih pa sladka in okusna pijača.

Najbolj čudno teh «čudесnih dreves» pa je brez dvoma v Venezueli rastoče mlečno drevo (*galactostendron*). Francoski učenjak Jean Bapt. Boussingault, ki se je za južnoameriških bojev za neodvisnost boril pod zastavami Boliverja in je med bojno viхро vendar še našel časa, da je delal zanimive poskuse s sokom mlečnega drevesa, je na svetovni razstavi v Parizu l. 1878, kjer je bilo videti posamezne dele tega drevesa, nadaljeval in izpopolnil preiskave tega čudovitega mlečnega soka. Mlečno drevo zraste 15 do 23 m visoko in ima podolgaste, trdne suličaste liste. Dovolj je, da drevo narežemo, in že priteče iz debla mleko. Indijanci nazivljejo ta opravek «molžo», in sicer po pravici, zakaj sok je zelo podoben živalskemu mleku. Da, to mleko je celo gostejše in polnejše od živalskega. Smetana, ki se tvori na njem, vsebuje za 1 odstotek več sirovega masla in za pol odstotka več kazeina, albumina in fosfatov, nasprotno pa 1 odstotek manj sladkobe kot smetana kravjega mleka. Na zraku se rastlinsko mleko zgosti v nekak sir. Razen tega vsebuje čebelnemu vosku podobno maščobo, iz katere delajo domačini sveče. Več od poštenega drevesa vendar ne moremo zahtevati! V teh kislih časih bi tudi Evropi prav prišle plantaže, zasajene s temi čudovitimi drevesi-daritelji in hranitelji.

.....

B. Kline-J. Baukart:

Amerika je bila odkrita pred Kolumbom.

Kako se je v zadnjih letih razblinila bajka, da je Kolumb prvi odkril Ameriko. — Skrivnosti srednjeveške trgovine.

(Nadaljevanje.)

Pinzon pa ni bil samo pogumen, ampak tudi zelo razburljiv. Morda je bil položaj glede prehrane že obupen, morda je bilo to v Pinzonovi čudi — vsekakor je dejstvo, da se je Pinzon sprl z domorodci ter se spozabil tako daleč, da je pustil na nje streljati in jih pregnal v gozd. Za svoje postopanje je prejel po prevratu na ladjo strogo ukor svojega kapetana. Takšen dogodek je bil v trgovskem poslovanju slabši ko v diplomaciji. Črnci, ki so imeli zlato in slonovino na razpolago, niso bile najboljše tarče za krogle mornarjev. Kapetanu Cousinu je ta stvar povzročila toliko preglavice, da je po povratku v Dieppe vložil zoper Pinzona formalno tožbo. Posledica je bila ta, da so Pinzonu vzeli licenco in pravico, da sme voditi diepske ladje ter ga izključili iz vseh služb v francoski trgovski mornarici. Tako je verjeti, da je ta kazen poboljšala njegovo čud; enako malo je učinkovalo dejstvo, da se je moral vrniti v Španijo preko Pirenejev peš.

Ta stran Pinzonovega značaja je — kakor je bila malo pomembna — vplivala tudi v Kolumbovem slučaju. Na svoji prvi vožnji v Ameriko je Kolumb vzel tudi tri brate Pinzone s seboj, ki so vsi prispevali k glavnici za podjetje. Toda, kakor listine poročajo, se je napram nemu Pinzonu zavezal, da mu izroči poveljstvo na eni izmed treh ladij. Vemo tudi, da je polagal posebno važnost na nasvete tega kapetana Pinzona. Izrecno treba omeniti sledeče: Kolumb sam izpričuje v dnevniku te vožnje, da je kapetan Pinzon vznemiril in razburil vse moštvo s svojo trdovratno in neprestano zahtevno, naj vozijo »bolj v smeri proti jugu« — torej v smeri proti deželi, ki jo je poznal kot Brazilijo. Povrh nam nudi Kolumb še en dokaz za istovetnost njegovega Pinzona s poročnikom Pinzonom. On toži o Pinzonovi razburljivosti!

Nadalje: ko je Kolumb končno došel do kopnega, je samosvoj Pinzon

ostavil brodovje brez povelja ali kljub njemu ter odjadrал proti jugu; izostal je tri tedne, kakor bi bil iskal Brazilijo in hotel dokazati pravilnost svoje zahteve. Samo po naključju se je Kolumb sestal z njim, ko je križaril ob južni obali Kube. Na povratku na Špansko podaje Pinzon še tehtnejši dokaz za svojo istovetnost s Pinzonom Cousinovega moštva. Zopet je s svojo ladjo zapustil brodovje, se sam izkrcal ter hitel v Barcelono, da bi prvi poročal kralju o uspelem podjetju. Čisto pravilno ni vladar zaupal podrejenemu častniku in je čakal s svojim priznanjem na admiralovo lastno poročilo.

Razlogi zoper Kolumbovo prvenstvo.

Kar pa govori zoper Kolumba kot prvega, ki je odkril Ameriko, sloni na bolj zgovornih dejstvih, kakor je Pinzonova razburljivost. Ali je Pinzon vodil svojega poveljnika ali ga ni, vsekakor vemo, da je vedel Kolumb mnogo več o pokrajinah, v katere je bil namenjen. Kakor se stvar razvija, postaja vedno bolj jasno, da je predno se je odpeljal, vedel, kaj in kje mu je iskati — iz edinstvenega vzroka, ker je bil nekdo tam ali so bili tam pred njim, kar je tudi vedel.

Že leta pred l. 1492 se je raznesel po Evropi glas o odkritjih in Kolumb bi bil velik omejenec — kar gotovo ni bil — če bi ne slišal ničesar o teh vesteh, ki so bile tako splošne. Nadaljnji dokaz za to nam je njegova vožnja na Madeiro, kjer je streljal nekemu bolnemu pomorščaku in mu rešil življenje. Ta mož mu ni mogel poplačati njegove pomoči z ničemer drugim, kakor z zemljevidom, ki je že v dokaj razločnih potezah kazal otoke Zahodne Indije. Ta zemljevid ali prerisek ali pa drug zemljevid iste dobe, kažejo Zahodno Indijo in še en otok, najbrž Novo Fundlandijo, so našli nedavno v Narodni biblioteki v Parizu.

Možje, ki so se dolgo vrsto let bavili s proučevanjem številnih zemljevidov iz te dobe in še iz prejšnjih let, nam lahko postržejo v tem oziru z

mnogimi podrobnostmi. Vodilna avtoriteta med njimi, Babcock, je v naslednjem posnel njih ugotovitve:

»Zemljevidi, ki jih navajam, so vsi dobro uverovljeni ter pričajo

1. da so Irci najbrž še pred Normani dospeli do Nove Fundlandije; 2. da so islandski Normani gotovo odkrili Ameriko okrog leta 1000; 3. da je neka britanska ekspedicija bila mnenja, da je dosegla točko, dozdevno na obali Amerike ali ne daleč pred njo in sicer nedoločenega leta pred 1367; 4. da je neki mornar s Pirenejskega polotoka v spremstvu drugih skoro sigurno objadral Kubo ne pozneje ko leta 1435 in 5. da je neki drug mornar prevozil Atlantik od Zelenega rtiča do Juž. Amerike najmanj že leta 1443«.

Te ugotovitve utegnejo zmanjšati Kolumbovo veljavo. Toda tu gre še za več. — Za časa Kolumba ni bila vožnja po Atlantiku nobena tajnost več; kralji so se zanimali za njo in jo pospeševali, saj jim je kot kraljevska zabava nadomeščala vojskovanje. Zanimanje osebito portugalskega kralja je bilo tako veliko, da je zaslovel po vsej Evropi kot »Henrik Pomorščak«; več ko osemdeset voženj je znanih, ki so jih podjetni možje izvršili na njegovo osebno pobudo — četudi ne vedno na njegove troške. Seveda se je Kolumb najprej posvetoval z njim. Da mu ni dal denarja, je zgodovinsko dejstvo. Namesto tega mu je zadal hud udarec, ko je živahno odklonil tako zvanega odkritelja z besedami: »O tej deželi vem vse in moja je.«

Afriško zlato med Indijanci.

Da je Kolumb spoznal v tem odgovoru nekaj resnice, priča v svojih poročilih. Povrnivši se s tretje vožnje do Novega sveta, poroča, kako je prejel od »Indijancev«, kakor rad naziva tamkajšnje prebivalce, »guanine« v dar. V tej novi in čudoviti povesti o Kolumbu je poleg poglavja o črnih poglavje o »guaninah« najbolj presenetljivo. »Guanina« je bil domači afriški izraz za kose zlata, v kakršnih so jih uvažali v Evropo z gvinejske obale. Čisto naravno je, da je Kolumb, sprejemši v Ameriki enake kose zlata, kar gledal in poslušal. Pomisliti moramo, da Kolumb kakor vsi klateži pred njim, ni mislil v prvi vrsti na odkrivanje novih pokrajin, ampak na zlato, slonovino,

dišave in drugo blago, ki bi ga doma mogel z dobičkom prodati. Odkritje novih dežel je smatral pri tem poslu za srečno naključje. Vzradostilo je kralja, privabilo podjetju novih vlagateljev denarja ter služilo kot izvrstna reklama. Toda zlato, to je bila prava reč in Kolumb je takoj vprašal Indijance, odkod so ga dobili. Njih odgovor ga je moral presenetiti. Dejali so namreč, kakor sam pravi, da so ga prinesli »črni trgovci, ki so prišli od jugovzhoda«.

Očividno je admiral smatral te besede za laž, zakaj na svoji tretji vožnji je skušal priti stvari do dna. Toda zopet se je glasil odgovor: »Črni trgovci, ki so prišli od jugovzhoda.« Ponznejši dogodki so dokazali resničnost te trditve. Prave »guanine«, ki so jih dobivali Francozi in Portugalci na gvinejskem obrežju, niso iz čudnega vzroka nikdar bile popolnoma čisto zlato. Afriškim domorodcem je bilo namreč zlato samo na sebi žindra. Nosili so ga samo kot okras in še za to svrhu je bilo pomanjkljivo — Nedostajalo mu je namreč vonja. Da popravijo ta nedostatek, so mu običajno pridevali bakra — vedno v nekem stalnem razmerju. In ko so guanine, ki jih je Kolumb bil prinesel iz Amerike, preiskali v španskih preizkuševalnicah, so dobili zlata in bakra natančno v istem razmerju, kakor so ga vsebovali evropskim trgovcem že mnogo let znani kosi afriškega zlata.

Indijanci v Ameriki so torej govorili napram Kolumbu čisto resnico. Ameriške guanine so bile prišle iz Afrike. In od koder so bile guanine, od tam so morali nekoč poprej priti črnci, ki jih omenja Kolumb v svojih poročilih. Ti ali že njih predhodniki so bili prinesli to zlato Indijancem. Pa zakaj in kako so prispeli črnci iz Afrike do Amerike še pred Kolumbom? Črnci končujejo to povest, in če je gornja teorija glede njih pravilna, store konec tudi Kolumbu.

Črnci v evropskih službah.

Za njegove dobe in dolgo let poprej omenjajo vsa poročila o vseh trgovskih vožnjah izrecno udeležbo črncev. Jemali so jih s seboj v posebno svrhu — namreč kot tolmače; in še bolj izvanreden kakor njih opravilo je bil najbrž način, kako so si bili stekli svojo kvalifikacijo. Takratna doba je pomenjala

za pustolovca dobo žetve. Novi posel, vožnja po neznanih morjih, je bil za drznega človeka kakor imenitna pečenka. Dasi moštvo takratnih trgovskih brodovij ni bilo vse te vrste, vendar so se pustolovci oglašali v celih rojih — mnogi izmed njih brezdvomno ne toliko zaradi ugodnih izgledov, kakor zaradi tega, da se izognejo zakonom. Tega nikakor ni ovirala želja po drugem podnebnju in volja, da vztraja v niem.

Zgodilo se je včasih, da je kak dieppski kapetan, ki je plul ob afriški obali za slonovino in zlatom, zajadral v ta ali oni znan zatok ter našel tam manj blaga, kakor ga je običajno čakalo nanj. Domorodci so bili morda preleni ali pa je njih posel bil zastal iz drugih vzrokov. Namesto da bi se mudil v tej luki, dokler se ne zbere dovolj

blaga, je pameten mornar raje zajadral dalje do kake druge luke, da dopolni svoj tovor; na povratku se je potem oglasil v prvem kraju.

(Konec prihodnjic.)

Starost zemlje.

Ameriški geolog Alfred Church Lane je sestavil novo teorijo o starosti naše zemlje. Računal je starost zemlje po procesu radioaktivnega izpreminjanja uranija v svinca. Ta izpreminjevalni pojav se dá v različnih geoloških razdobjih jasno dokazati. Na tej podlagi se dá ceniti starost zemlje na približno bilijon let. Dr. Lane je naznanil Princetonškemu vseučilišču, da bo svojo metodo znanstveno izpopolnil, da se bo dala njegova ocenitev čisto natančno ugotoviti.

Karneval v Nizzi.

VL. K.:

Iz kočevskih gozdov in poljan.

Sekira ni samo razredčila in zmanjšala naših gozdov ter zapela zadnje pesmi zajetim gozdnim velikanom, ampak je tudi pregnala iz naših krajev živalske velikane, ki so se pred tisočletji pasli in životarili po ogromnih livadah in neprodornih gozdovih, pokrivajočih našo domovino. V podzemeljskih jamah najdemo okostja in rogovja bivolca, jamskega medveda in losa, ki gotovo niso bili posebno redki tam, kjer se širijo danes rodovitna polja in blešče bela mesta. Pa tudi jelenjadi in srnjadi je vedno manj, odkar godejo nenasitljivi gatri in brenče žage sami-ce tam, kjer je pred leti odmeval viteški lovski rog.

Ali v primeri z mnogimi drugimi pokrajinami imamo vendar še nekaj ži-

terimi daljšimi dolinami, pokrivajo pašniki, ki so polni leščevja. Okoli pašnikov se razprostirajo široke loze, porastle z jelšami, brezami, topoli, trnjem, praprotjo in razno drugo navlaško. Vse je prepreženo z srobotom in robidovno, ki branita dostop v goščave. Med omenjenimi poljanami pa je hribovje, kjer se razprostira ogromno posestvo kneza Auersperga, pokrito z izredno lepo urejenimi, po večini jelovimi in bukovimi gozdovi. Sredi obširnih gozdov so določili že dedje sedanjih gospodarjev velik del sveta, kjer naj po svoje gospodarji narava sama. Flora in fauna sta prepuščeni sami sebi. V tem delu je prepovedano sekati, kositi, puliti, streljati, sploh vse, kar bi motilo in škodovalo materi naravi.

vali iz davnih časov, za katere nas zavidajo mnogi drugi. Pri nas je še precej dobro zastopan prastari divji petelin in tudi medved ni posebno redek.

Medvedje.

Prava domovina medveda v Sloveniji je dokaj slabo obiskano, prometu nekoliko oddaljeno Kočevje. Ta pokrajina je svet zase, nekak prehod med Alpami in Krasom. Obširne planjave z kraškimi kotlinami, pretrgane z neka-

Trava doraste in se posuši; drevo ome-glo od starosti pade in segnije, iz njegovih ostankov pa poženejo nove rastline. Živali, ptice in četrtonožci, roparice in koristno, vse živi po svoji volji. Pazniki so postavljeni le za to, da branijo dostop škodljivcem-ljudem. V teh krajih je še precej medvedov, odtod pohajajo dokaj daleč, po vsej ribniški dolini, proti Notranjski, v bližino Ljubljane in tja doli proti Hrvaški.

Ker medvedje ne povzročajo posebne škode, hranijo pa se po večini z raznimi gozdnimi sadeži, mravljami in drugim mrčesjem ter ugonobe le kako manjšo divjad, jih ljudje precej čuvajo in jih le malo pade pred puško.

Volkovi.

V omenjenih pokrajinah pa imajo žal svoja skrivališča tudi največji nepridipravi, volkovi, ki so se po dokaj dolgem razdobju kar za stalno naselili v Sloveniji in neusmiljeno ropajo med ostalo, miroljubno divjadjo. Okrog leta 1870. je bilo, ko so ljudje trdili, da je volkove pregnal vlak iz naših krajev. Omenjeni časi so izginili in do leta 1906 ni bilo več slišati o sivih klatežih. Nenadoma pa se je pojavil izredno velik volk v okolici Starega Loga. Naključje je hotelo, da je prišel kmalu pred cev spretnega lovca. Ustreljeni volk je tehtal 47 kg, visok je bil 80 cm, dolg pa 1 m 40 cm. Nato je bil zopet mir do svetovne vojne. Med vojno, ko je prišlo marsikako zlo v slovenske pokrajine, so prišli tudi požeruški volkovi.

Priklatili so se preko Hrvaške iz bosanskih gozdov in se kar za stalno naselili v kočevskih šumah, kjub ropotu vlakov, tovarn in neprestanemu preganjanju lovcev. Ostali so radi velike množice srnjadi, med katero neusmiljeno mesarijo.

Pojavile so se kar cele tolpe, ki so se v kratkem času tako pomnožile, da jih ni mogoče pregnati. Ne bomo se čudili temu pojavu, če pomislimo, kako ugodna skrivališča imajo volkovi v nedostopnih goščavah in kako hitro se množe. Volkulja vrže že v drugem fetu, včasih kar po 8 mladičev, ki hitro dorastejo. Volkovi so srnjad tekom enega leta dodobra razredčili; imeli so prav lahek posel, ker je bila vsa divjad početkoma tako preplašena, da se sploh ni branila in ni bežala. Pa tudi lovci v prvih letih niso mogli novi zverjadi kaj posebno do živnega. Toda srnjad se je s časom nekoliko orijentirala, lovci pa so se izurili v zasledovanju.

Prvi pogoni na volkove so bili neuspešni, največ radi prekesnega zasledovanja izsledenih volčjih tolp in pa, ker so bili lovci preveč nemirni. Kočevski gozdarji so tu pa tam kakega volka presenetili, včasih pa dočakali v svetlih mesečnih nočeh. Največkrat je zadelo volka svinčeno zrnje, ko se je ponovno vračal k plenu, ki ga je umoril in pustil ležati za hujše čase.

Lovec, ki je našel umorjeno ali načeto srno, je čakal tako dolgo, da se je povrnil volk, katerega je dostojno pozdravil. V zadnjih letih pa so mnogo volkov postrelili tudi pri pogonih, največ s pomočjo okpanja. Okrog goščave, v kateri so zasledili volkove, so potegnili in pritrdili 80 cm nad zemljo dolge vrvice, na katerih so visele raznovrstne krpice, na razdalji 1 m druga od druge. Na to so pognali malopridneže, ki so prišli do vrvic, se teh zbal in begali tako dolgo, dokler niso prišli na strel. Po strelu ostali so se končno le odločili in ušli iz smešne ograde. Na ta način so mnogo volkov uničili tudi v bližini Starega Trga in Loža, kjer so se nepridipravi pojavili prav tako v močnih tolpah. Večkrat so poskušali volkove zastrupiti, ali prebrišanci niso nasledli. V letošnji zimi pa so v Kočevju iznašli zmes, ki je izredno vabljava in je že marsikakega sivega roparja premotila, da ji je podlegel.

Največje zasluge pri uničevanju volkov imata velika kočevska lovca brata

Lozarja, ki ne štedita ne s časom in tudi ne z denarjem, samo da bi mogla očistiti naša lovišča. Od leta 1920 pa do sedaj so ustrelili in zastrupili v Kočevju nad 70 volkov, kljub temu jih ne

morejo zatreti. Potrebno bo, da se zavzame za uničevanje volkov tudi oblast in prispevki. Nagrade za ustreljene volkove ne zadostujejo. Škoda, ki so jo povzročili volkovi v Sloveniji, je ogromna; uničili so gotovo že več tisoč srn. Dokler ropajo posamezni, niso posebno nevarni, toda kadar jih je po več skupaj, ko eni gonijo, drugi pa čakajo, jim uide le redko kaj.

Volkovi so se razšli tudi po ostalih delih Slovenije, kjer pa navadno niso dolgo ostali, najbrže radi pomanjkanja hrane. Stedili so jih tudi v gamsovih revirjih, ali najbrže niso prišli do plena, ker so jim gamsi pobegnili v skalovje.

Divji prašiči.

Dokaj bolj prijazno pa so sprejeli slovenski lovci ščetinarje, divje prašiče, ki so se znatno pojavili šele po vojni. Pred leti se je le redko priklatil kak divji ščetinar v Slovenijo in je bila velika senzacija, če je lovec ustrelil divjega prašiča. Prve stalne divje prašiče je uvedel na Dolenjskem v okolici Novega mesta okrog l. 1900 neki Schiesinger, ki se je prekrstil po svojem velikem posestvu na Gorjancih v Gorčania. Iz Galicije si je nabavil brejo divjo krmačo, ki je vrgla precej ljubkih svetlo progastih mladičev. Ko so ti nekoliko odrasli, so slučajno ali ne slučajno ušli iz ograde. Ker je po zakonu prepovedano uvažati in spuščati take živali, je posesinik pač moral reči, da so ušli slučajno. Ti so se le polagoma razširjali, dokler niso prišli nied vojno divji prašiči iz Hrvaške, ki so osvežili k nam umetno uvedeno gališko plemo. Odsihdob pa so se divji prašiči v Sloveniji znatno pomnožili in sicer lovcem v veselje, kmetovalcem pa v jezo, ker povzročajo po poljih precejšnje škodo. Razširili so se po vsei Sloveniji, ali tudi divji prašiči so dobili najboljša skrivališča v kočevskem okraju, odkoder imajo nepretrgano gozdno zvezo preko Hrvaške s svojo pravo domovino, gozdov bogato Bosno.

N. Pavlovska:
(Bagija, Brazilija.)

Onstran morja. (iz življenja ruskih beguncev.)

Spomladi l. 1920 je vrgel ogromni parnik «Java» na obrežje pristanišča Bagije v Braziliji skupino žrtev velike ruske revolucije. Med drugimi begunci sta bili tudi dve vojaški rodbini, doma iz istega mesteca ob Volgi: Popovi in Ivanovi. Prvi mladi par je imel sinčka Pavluško, ki je komaj shodil. Gospa Ivanova pa je nosila na rokah pred kratkim rojeno hčerko Njuto. Skupina je krenila počasi, z negotovimi koraki za vodnikom, da išče na tujih tleh srečo novega življenja.

✱

Minilo je pet let in v tropski stepi, daleč od naselbine in vsakršne kulture, na obrežju male rečice Tokantinsa je zrasla pristava «Otrada», lastnina obeh prijateljskih družin. Okrog hiše je mulara živina in kokodakala perjad; po dvorišču pa sta se podila otroka: petletni Pavluška in Njuta. Dvojica zamorcev je okopavala na polju manjok, jams, krompir in batate. Gospodarji so sedeli v senci tik hiše. Vsak stol, vsak kos obleke je bil narejen doma. Naselbina ni stradala in le redko kdaj so lahko tožili begunci o svoji usodi. Tega dne pa je bilo prevroče. Gospa Popova si je uravnala šop las na čelu in rekla togotno:

— Moj Bog, kdaj bomo zopet doma! Delamo kakor živina. Nimam časa niti za obleko in umivanje; ne spomnim se več, kdaj sem se slednjič videla v ogledalu.

— Joj, kar ne govori, dragica! — je vzkliknila Ivanova: niti samovarja nimamo pri hiši. Okoli so sami divjaki.

Popov se je namrdnil in rekel zantčevalno: — Ni je bolj neumne stvari od ženske! Še v peku bo vpraševala po ogledalu in glavniki.

— Res je, mu je pritrdil Ivanov. — Saj smo siti in zdravi. Deca nam raste, ali še hočete več? Le počakajmo, da bodo otroci veliki. Pa se bodo oženili in zgradili tukaj celo mesto. Takrat bodo tudi nastale tovarne.

Dame so zamerile in odšle. Očeta pa sta sklenila, da bosta na vsak način oženila deca, čim bo zrasla. Prinesla sta vrč domačega piva, da napijeta bodočemu paru.

Minilo je 15 let. Stari Popovi in Ivanovi so se že zdavnaj preselili v boljši svet. Njih otroka sta pričela gospodariti. Zrasla sta in v njunih srcih je vzplamtela naravna čista ljubezen. Nista nikoli čula o ljubosumnosti, ženski in moški nezvestobi. Vzela sta se in sta živeła kakor Adam in Eva v raj. Leta so tekla, drugo za drugim. Boljševiki niso hoteli pasti. Pavel še vedno ni mogel izpolniti očetove oporoke. Oče mu je naročil: — Ne pozabi, da si Rus. Naj bodo vrata domovine še tako dolgo zaprta za nas, če bo kedaj potrebovala pomoči, pripelji tja moje vnuke!

Prišlo je leto 1945. Njuta se je ukvarjala v hlevu z bolno ovco. Zamorci so pobirali kavo. Pavel je bil sam doma, ko je stopil na dvorišče ožgan in oguljen tuje, natovorjen s culicami in torbami. Pozdravil je, pričel kazati, kar ima, in začuden Pavel je zagledal drobne stvari, ki jih še ni videl. Kot pravi divjak je pričel lizati in otipavati čudne predmete. Nenadoma je dobil malo in slabo ogledalce, ki je neusmiljeno spačilo vsak obraz. Ali Pavel ni nikoli videl ogledala. Ginjen je gledal steklo in ga stisnil k srcu. — To je moj dragi oče, kakor da je še živ in mlad.

Trgovec je razložil v slabi portugalsčini, da proda ogledalce prav po ceni; zahteva zgolj eno ovco. Toda ovce so bile ženina last, ker je le Ana predla volno. Kaj storiti? Ženske so štedljive. Pavel je postal zamišljen; zardel je in skrivaj privlekel trgovcu najboljšo ovco. Trgovec se je poslovil in Pavel je ostal sam:

— Ali naj pokažem čudežno sliko ženi?, — je mislil. — Ne, ne smem. Jezna bo zastran ovce. Rekel bom rajše, da jo je odnesel krokodil.

Šel je v hišo in skril ogledalo pod blazine, ki so bile spleteno iz suhe trave.

Pavlu je bilo hudo pri srcu. Ni bil vajen prikrivati svoji lepi ženi in hudo mu je bilo, da mora tajiti očetovo sliko.

Njuta ga je skrbno vpraševala, kaj mu je, da se drži tako čudno. Pavel je bil v stalni zadregi in ni vedel, kaj bi odgovoril. Mlada žena je prvič v življenju občutila prej neznan dvome in

je postala nemirna. Končno se je vse razjasnilo.

Pavel je šel nekega dne na lov, Njuta pa se je lotila pospravljanja. Pretresala je posteljo in ogledalce je padlo na tla. Hitro je dvignila nepoznan predmet, pogledala in se krčevito zjokala: — A, tako! Zdaj vse razumem!

Pavel se je kmalu povrnil! Besna Njuta je razbila ogledalo ob njegovo glavo in zatulila: — Zdaj te imam! Da te ni sram, me varati s tako pokveko. Še pod posteljo si skrila ta grd gobec, da ga vedno vidiš v sanjah!

Tako je uničil prvi žarek omike neskaljeno srečo dveh ljubečih se src.

Za „Vodnikovo družbo“.

Zmaj Jovan Jovanovic:

Napredek ni mogoč brez kulturne poglobitve, zato je kulturno delo neobhoden pogoj političnega razvoja k popolnejšim oblikam. Če hočemo, da se bo krepko in za vse čase zasidral med našim ljudstvom napreden svetovni nazor, ki nas vodi iz mračnjaštva in duševnega suženjstva k luči svobode in resnice, moramo storiti iz «Vodnikove družbe» našo največjo ljudsko-prosvetno matico. Radi tega je treba, da si vsak resničen in zaveden slovenski naprednjak sleherni dan izpraša vest, ali je storil dovolj za razširjenje «Vodnikove družbe»? Ali pozna morada naprednjaka, ki še ni član? Ali je skušal tudi poštenega nasprotnika prepričati, da «Vodnikova družba» ni brezverska, kakor trde zlobni klerikalni agitatorji, izdaja pa lepe slovenske knjige prosto, brez odobritve škofove pisarne, ker je taka cenzura pri svobodnem narodu popolnoma odveč. Ali je v Tvojem kraju poverjeništvu ali ne? Če ga ni, nisi li Ti, ki to čitaš, dolžan, da se domeniš s svojimi znanci, pa da osnujete poverjeništvu? Si-li kot poverjenik storil v polni meri svojo dolžnost? Lanske knjige so bile lepe, letošnje bodo še lepše. In čim bolj bodo rastle novi tisoči udov, lepše bodo in več jih bo. Dvajset dinarjev bi moral vsak «žitvovati» za štiri lepe slovenske knjige. Toda smešno je govoriti o žrtvah, ko vendar ne dobiš za to malenkostno ceno v knjigostrštvu niti ene enakovredne knjige!

Pomni: danes ni kulture in ne napredka brez dobre knjige. Več ko ljudstvo čita, več premore in več pomeni!

Врабац и мачка.

„Где ћеш, врапче, зимовати?“

Пита мачка врапца стара.

„Овде, онде, —

Туда, свуда!“

Тако врабац одговара.

„Где ћеш, врапче, дапас ручат?“

Пита мачка врапца стара.

„На крај шора,

На врх бра!“

Тако врабац одговара.

„А где ти је конак, врапче?“

Пита мачка врапца стара.

„Шта те брига,

— Погоди га!“

Тако врабац одговара.

„Знаш ли, море, зашто питам?“

„Јер си мачка, — а ја птица.“

То је реко,

Па утеко —

Оста мачка тужна лица.

Slovarček: zimovati — prezimiti; ovde — onde, tuda — svuda; tu in tam, vsepovsod; ručati — kositi, obedovati; šor — ulica; ôr(ah) — oreh; konak — stanovanja; pogoditi — uganiti; more — nepreločljiv naziv, podobno kot bi rekli: stric, boter.

Potres v Hercegovini.

V ponedeljek, dne 14. februarja je za del Hercegovino hud potres, ki je vzbudil veliko pozornost ne le v državi, marveč tudi v inozemstvu. Središče, ali kakor pravijo seismologi, epicenter potresa je v južni Hercegovini, in sicer v okrajih Stolac in Ljubinja, kjer je bilo tresenje zemeljske površine najhujše in kjer so radi tega učinki največji. Seveda pa je treba pripomniti, da je treba dobiti podrobnejših in zanesljivih podatkov o učinkih potresa in intenzivnosti stresljajev, in sicer zbranih in urejenih po strokovnjaku, preden se more podati točna sodba o prirodi potresa.

Skica potresnega ozemlja

Hercegovski potres spada v vrsto tako imenovanih tektonskih potresov. To pomeni, da je tresenje zemlje posledica premikanja v zemeljski notranjosti, premikanja, ki se vršijo v zemeljski skorji v različnih oblikah, bodisi kot gubanje kamenin, dviganja ali ugrezavanja posameznih delov površine. Potresi so običajno posledica ugrezavanja ali dviganja zemeljske skorje; opaža se, da se javljajo potresi v nekaterih predelih mnogo česče in intenzivneje nego v drugih, ponekod pa sploh nikdar. Vrh

tega se vidi, da se potresi pojavljajo stalno na nekih črtah, ki jih imenujemo prelomnice. V zemeljski skorji so prepoke, ki jih je povzročil pritisk sil iz zemeljske notranjosti; ob njih je počila kamenita skorja, zato se premikanje posameznih ploč ob njih kaže najmočnejše. Na teh prelomnicah se javljajo potresi najintenzivneje in najčesče; njih izvor pa je v zemeljski notranjosti, dasi seveda ne posebno globoko pod površino; tako mesto, kjer se je sprožila napetost, se imenuje hipocenter, površina, ki se nahaja tik nad njim, je epicenter, središče potresa.

Potresi so najpogostejši v onih predelih, kjer so gorovja nastala šele v novejši dobi zemeljske zgodovine. Take prirode je tudi Dinarsko gorovje, ki zavzema ves primorski predel naše kraljevine in katerega nadaljevanje je Albansko-grško gorovje; slična je večina ostalih gorovij na Balkanskem polotoku. V teh mlajših gorovjih traja še vedno nemir v njih ogrodju; sile, ki so dvignile in nagubale gorske plasti, se očitno še niso pomirile, marveč delujejo še vedno. Potresi so znaki njihovega delovanja. Zato spadajo vse dežele Balkanskega polotoka med potresno ozemlje. Ali naša jadranska obala je še prav posebno nemirna. Dognano je namreč, da se je vzhodno jadransko obrežje razvilo v sedanje oblike, ker se je tu zemeljska skorja ugreznila v toliki meri, da je velik del nekdanjega kopna sedaj pod morsko gladino. Ugrezavanje obale pa traja še vedno, dasiravno seveda zelo počasi, tako da se niti tekom stoletij naše zgodovine ne opazi. Doznamo pa učinke tega premikanja od časa do časa baš v potresih. Seismologi so dognali, da je najnemirnejši del našega primorja — južna Dalmacija in Hercegovina. Tu se tekom zgodovinske dobe ponavljajo potresi na nekaterih podolžnih prelomnicah, osobito pri Dubrovniku, na kotorski prelomnici, pri Sinju, na črti Imotski — Vrgorac — delta Neretve, pa tudi južneje na obali pri Baru in Ulcinju, in severneje pri Senju, Jablancu in Bagu ter v Vinodolu. Potresi so pogosti tudi na nekaterih povprečnih prelomih, osobito v Hercegovini, n. pr. na črti ustje Neretvino — Mostar — Dubrovnik — Trebinje.

Kar se tiče učinka potresa, se mora upoštevati, da ni važna le intenzivnost

potresnih sunkov, marveč tudi kvaliteta zemljišča, to je ali je kamenita površina ali naplavina, potem način zgradb, kakovost, gradbenega materi-

jala itd. Običajno se pošlje v potresno ozemlje strokovnjaka, ki ugotovi vse te okolnosti in potem šele si je mogoče napraviti točno sliko o katastrofi.

Petletnica »Ljudske univerze« v Mariboru.

Nedavno je preteklo 5 let, kar je bila ustanovljena v Mariboru »Ljudska univerza«, ki je zaradi svoje delavnosti in iniciativnosti znana tako v Mariboru kakor v vsej ostali Sloveniji. »Ljubljanska univerza« ni z ničemer proslavila svojega prvega jubileja, zavedajoč se, da je pogled naprej v tem primeru koristnejši od pogleda nazaj in da je najboljša proslava, ki si jo lahko priredi kako kulturno društvo, še večje in smotrenjše delo. Kdor pa pozna agilnost mariborske »Ljudske univerze«, se ne bo zadovoljil s tem molkom, zato menimo, da ne bo odveč, ako se na tem mestu spomnimo njene petletnice.

Sigurno je to-le: Vojna je preveč obrnila našo pozornost nazven, na površje, kjer jo je razblinila na senzacije, na hrupne dogodke, na neprestano in pestro menjavanje življenjskih slik. Zato se danes vsi tako radi izognejo globljemu in resnejšemu delu, zato čitajo najrajši le lahke, kar najbolj zabavne in kratkočasne reči, in če morajo že biti predavanja, se jim zdi, da je pusto vse, kar količaj diši po znanosti ali — Bog nas varuj! — po modroslovju. Prav radi tega je dandanes delo med ljudstvom v smislu popularizacije znanosti, širjenja in poglobljanja idej ter etične vzgoje zelo težavno in — nehvaležno. Treba je imeti veliko potrpljenja, še več pa takta in blagohotnega umevanja položaja in ljudi.

»Ljudska univerza« v Mariboru je bila izprva bolj »službena« naprava; načeloval ji je takratni župan Grčar, v odboru pa so bili večinoma zastopniki raznih prosvetnih organizacij. Njeno delo je bilo že takoj na začetku uspešno; predavanja so se vršila redno vsak teden in so bila dobro obiskana. Čutilo pa se je, da to delo, samo na sebi sicer zelo simpatično, ni imelo prave linije; manjkala mu je vzgojna smer in smotrenost. Šele pred 3 leti, ko je bil izvoljen za predsednika sedanji predsednik g. inž. Janko Kukovec, je začelo dobivati celokupno delovanje »Ljudske univerze« sistematično zaokroženost. Predavanja niso več slučajna, temveč se določajo po vnaprejšnjem programu, ki obsega celo sezono; prirejajo se posebni tečaji za jezike in razne druge predmete; skrbi se za muzikalno vzgojo občinstva s predavanji, ki

so združena s koncertnimi točkami itd. Tako imajo slušatelji res smotreno prosvetno vzgojo, ki jih ne pita s samim umstvenim znanjem, ampak jih skuša tudi oplemenititi, jim razvija okus in pogloblja dojemljivost za duševno življenje.

Letos je n. pr. priredila »Ljudska univerza« serijo tehničnih, medicinskih in pravnih predavanj; pravkar je na programu obsežen cikel o Hrvatih in Hrvaški; vmes se je vršilo več potopisnih, idejnih in umetnostnih predavanj (tako je govoril tri večere dunajski vsenč. profesor Strzygowski) in cela vrsta uspeših koncertov.

V vsem delovanju se opaža stremljenje po povzdigi duševnega nivoja, po razširjenju in poglobitvi domače kulture, gibanje, iniciativnost in življenjski optimizem. Želeli bi bilo, da bi mariborska »Ljudska univerza« ustvarila s svojim delovanjem tip našega ljudskega vseučilišča, ki ga še nimamo, s čimer bo koristila celotni naši kulturi, ki bo le tedaj močna, ko bo vkoreninjena v najširših ljudskih množicah.

B.

Novo gradivo k življenjepisu Jezusa.

Knjiga judovskega zgodovinarja Jožefa o judovski vojni je bila od nekdaj med najvažnejšimi viri za Jezusov življenjepis, oziroma za vprašanje njegove zgodovinske eksistence vobče. — Malo je znano, da se mahaja pri južno-ruskih Kazarih, ki niso judovskega rodu, a so sprejeli judovsko vero, prepis aramejskega izvirnega besedila Jožefovega, ki je bilo okoli l. 1000 prevedeno v ruščino. Ta ruski prevod Jožefovega teksta sta ponovno pregledala filologa Eisler in Reinach in ga priznala kot pravo izročilo. Vsebuje kratek opis Jezusovega življenja, ne da bi bilo navedeno ime. Pač pa sta omenjena Oljska gora in Pilat.

Dr. A. Ferjančič:

V Novem mestu okoli leta 1880.

Okoli l. 1880 je bilo Novo mesto — dolenska metropola — še sila zapuščen in od drugega sveta oddaljen kraj. Zvezo z ostalim svetom, posebno z Ljubljano, je vzdrževal poštni voz, ki je sprejemal 2—3 potnike in vozil v Ljubljano s postanki med potjo, če se ne motim, 9 ur. Če se je hotelo potovati po železnici, je bilo treba najeti in drago plačati poseben voz, ki je potnika peljal v Krško. Za blagovni promet je bil en voznik, ki je vsak teden vozil s svojim «parizarjem» vsakovrstno blago, ki so ga Novomeščani odpošljali med svet, in je v Ljubljani natovoril blago za Novo mesto, največ kolonijalno in drugo blago. Novo mesto je že tedaj imelo stanovanjsko bedo, nekoliko slično vsesplošni današnji, samo s to razliko, da ni bilo toliko povpraševanja po stanovanjih. Uradnik z rodbino, ki se je imel preseliti v Novo mesto, je moral navadno čakati, da je njegov prednik izpraznil stanovanje. Jaz sem prihajal iz Ptuja, a moral sem, in to več mesecev, čakati, da se je moj kolega z rodbino izselil. Najstarejši ljudje niso pomnili, kedaj je bila sezidana zadnja hiša v Novem mestu, izvzemši Narodni dom, ki pa tudi ni bil dograjen in zaseden, ker je, in to že več let, stalo samo golo, neometano zidovje, a na srečo že pod streho, da ni bilo izpostavljenno vremenskim neprilikam. Za prenočevanje potnikov skoraj ni bilo prilike; bil je sicer neki tako zvani hotel, ki se ga je pa po možnosti vsakdo ogibal. Bila je vrhu tega ena sama soba za prenočevanje v Brunerjevi gostilni in jaz sem tudi prve dni tam stanoval, dokler nisem dobil privatne sobe pri trgovcu Seidlu.

Čeprav je bilo toliko inteligence v Novem mestu, — okrožno, okrajno sodišče, državno pravdnništvo, okr. glavarstvo, gimnazija, — ni bilo tam nikaškega družabnega življenja. Nemškutarija je nosila glavo pokonci. Med to sta se posebno odlikovala dež. sod. svet. Brunner, pozneje v penziji advokat v Kočevju, in svet. taj. Ullepitsch, pozneje deželnega sodišča predsednik v Celovcu. Nemškutarija je imela vsa vodilna mesta v rokah in se je posebno ob volitvah mogočno uveljavljala. Okrožnemu sodišču je predsedoval Jeuniker, okrajno je vodil Ullepitsch, okrajni gla-

var je bil stari Ekl in njegov pobočnik je bil okr. komisar Vesteneck, brat onega iz leta 1877. znanega Vestenecka. Ravnateljstvo gimnazije, na kateri so še deloma poučevali patri z nekaterimi svetnimi profesorji, je imel Nemeč Fischer. Nastanjen je bil v Novem mestu tudi en brambovski bataljon, ki mu je poveljeval major Scheriau. Ta gospoda, kar je je sploh zahajalo v gostilno, se je zbirala v gostilni Preatoni in tam, če se je nekoliko razvnela, pela in smešila slovensko pesem. Maloštevilni in raztreseni narodni ljudje so posečali bolj Brunerjevo gostilno. V te brezupne razmere sem prišel iz živahnega in prijetnega Ptuja.

Tedaj mi piše nekega dne dr. Slanc iz Ljubljane. Izvršil je bil odvetniško pripravljalo prakso in se oziral, kje bi se naselil kot odvetnik. Vprašal me je, kakšne so razmere v Novem mestu in ali mu svetujem, da se tam naseli. Jaz sem mu takoj odpisal, da bi razmere bile za mladega odvetnika ugodne; tu sta sicer dva odvetnika (Skedl, Rožina), toda oba sta stara in obrabljena moža in že sedaj se ljudje obračajo mnogo na zunanje odvetnike. Toda stanovanja v Novem mestu ni. Sicer se pa da temu odpomoči. Slanc je imel premožno ženo; svetoval sem mu, naj nam odkaže primerno vsoto in mi mu priredimo stanovanje v Narodnem domu. Posojeni denar se mu bo vračunal v najemnino. Storil je to. Narodni svet pa se je tudi združil in zbral primerno vsoto, tako da smo priredili dr. Slancu stanovanje, priredili pa tudi obširno dvorano in stranske prostore ter jih opremili z vsem, kar je bilo potrebno za uporabo.

Sedaj smo imeli lokal za družabno udejstvovanje. Ustanovili smo nato pevsko društvo in sicer na široki podlagi. Da dobimo tudi članstvo z dežele, smo društvo namenoma imenovali »Dolenjsko pevsko društvo«. Pridobili smo za pevovodjo nekega Čeha Tučka. Le-ta da je bil vojaški kapelnik; ali res, nismo preiskovali. Društvenih članov smo pridobili mnogo, posebno tudi z dežele. Pevci so se pridno oglašali, pevke smo pa pridobili na osebno vabilo. Dopolnili smo na lepem velin-papirju kaligrafično spisana vabila tako nemškutam kakor Slovenkam; tudi glede starosti ni-

smo bili pretesnih nazorov. In prišle so vse. Po izločitvi nekaterih, ki niso imeli posluha, smo takoj pričeli z vajami. Tuček je bil jako spreten in priden. Bilo nas je že izpočetku nekoliko izvežbanih pevcev in tudi pevk. Napredovali smo jako dobro in v nepričakovano kratkem času smo že bili godni za nastop. Sprva s skromnejšimi skladbami, a kmalu smo se izurili v večjih zborih in pričeli izvajati točke, kakor so se tisti čas tudi v Ljubljani izvajale. Spominjam se, kak mogočen vtis je pri neki slavnosti poleg drugih skladb napravil na poslušalstvo Nedvedov »Venec Vodnikovih pesmi«, ki je bil tedaj na dnevnem redu večjih pevskih prireditvev. Pri naših nastopih smo imeli tudi muzikalne točke in se je v teh posebno odlikoval lekarnar Rizzoli, priletan mož, a jako muzikalen in izboren čelist. Ljudstvu je bilo po večini vse to novo, ker so bile take prireditve v Novem mestu neznane. Delovanje »Dolenjskega pevskega društva« je bilo za Novo mesto pravo prerogjenje, nastalo je vse polno narodnega življenja in — nemškutarija se je poskrila.

*

Kmalu so se tudi, posebno v uradništvu, razmere spremenile. Starejši uradniki so šli v pokoj, mlajši na druga mesta. Spremembe so nam bile ugodne. Na okrožnem sodišču, kjer so že takrat

delovali svétniki, stari narodnjak dr. Vojska, ter Pleško in Martinak, je zasedel mesto predsednika Gerdešič, prejšnji državni pravdnik in moj šef. Na gimnazijo, kjer so že bili profesorji Perušek, Nachtigal, je prišel za ravnatelja Senekovič. Tudi na glavarstvu se je izvršila nam ugodnejša izprememba. Vojaštvo je zapustilo Novo mesto in z njim major Scheriau. Tako so bili dani pogoji za narodno družabno življenje v Novem mestu. »Dolenjsko pevsko društvo« je še mnogo let uspešno delovalo in jih na Dolenjskem gotovo še mnogo živi (čeprav je tega že nad 40 let), ki so sodelovali ob njegovem rojstvu, tako n. pr. trgovec Češnik, sedaj v Ljubljani, ki se ga ta hip spominjam.

Društvo je, kakor je videti, prenehalo. Pevci so se razšli, ni bilo pravega pevovodje (Tuček je sicer ostal v Novem mestu in se je poročil z gostilničarko Preatoni ter se je gostilna od tedaj imenovala »pri Tučku«), a svoj namen je izborno doseglo. Prekvasilo je prej zapuščeno in zaspano dolenjsko metropolo in vrglo tamošnjo nemškutarijo na tla, da ni nikdar več dvignila glave.

Naj končno pripomnim še to, da me je »Dolenjsko pevsko društvo« l. 1887, ko sem po triletnem bivanju v Novem mestu odhajal v Ljubljano, imenovalo svojim častnim članom.

O. S. Marden — Ignotus:

Učimo se živeti.

Živeti naj se učimo? Kako pa: ali ne znamo živeti? Je li treba za to posebne šole? Mar ni življenje samo najboljši učitelj, ki nikdar ne štedi z leskovsko (a časih tudi z mnogo hujšo kaznijo), če ga polomimo? Pa ne da bi nas morda pitali s kako dolgočasno moralo, z neužitnimi pridigami, ki so zmerom sumljive, saj smo že tolikokrat slišali: Varujte se človeka, ki ima prepo-gosto moralo na jeziku!

Nič nepotrebne morale ne bomo nudili in z nobenimi življenjskimi predpisi izrabljali čitateljeve potrežljivosti. O. S. Marden, čigar spis »Preko ovir k smotru« bomo priobčili v skrajšanem prevodu, res uči živeti, vendar pa na svojevrsten način, ki je daleč od šolske katedre in cerkvene prižnice.

Pripoveduje vam o raznih slavnih in neslavnih ljudeh, kako so zmagovali življenjske tegobe, zapreke in nesreče; na kak način so dosegali uspehe v svojem poklicu in v družbi; kako so postali iz neznatnih ljudi velikani svojega naroda ali celega človeštva. Spis O. S. Mardená je sestavljen iz dolge vrste anekdot in življenjepisnih podatkov. Tako, da mora biti res izprijen človek, ki bi se pri čitanju tega dolgočasil; in vse je tako poučno in toli vzpodbudno, da čitanje takega spisa ne more ostati brez epliva na bralčevo življenje.

Sedaj polagoma zapuščamo iz vojne porojene razmere in oblikujemo s svojim delom novo jugoslovensko družbo, v kateri ima vsak poedinec svoj pomen in svoje naloge. Zato je prav, če

zaveje med nas nekoliko praktičnega ameriškega duha, volje do življenja in do dela, spoštovanja značajnosti in resnega pojmovanja pravic in dolžnosti. Pravi mož na pravo mesto! se glasi ameriški recept, ki smo ga pokazali že zadnjič na izumitelju Edisonu.

Kakor omenjeno, je prevod nekoliko skrajšan in prikrojen po našem okusu in našem prostoru; posamezna poglavja pa so — nezavisno od pisatelja — tako razdeljena, da je vsaka celota zase in da bo članek s pridom čital tudi oni, ki ne pozna prejšnjih poglavij. Radi tega bo izšel vsak nadaljni članek pod novim naslovom in bo samo ta uvod vnanji znak notranje zveze med vsemi prevodi iz O. S. Mardena, ki bodo izšli v tem listu. Mirno pa lahko rečemo, da ne bo nikomur žal, kdor bo pozorno prebral vsak sestavek; prej ali slej ga mora ogreti bogastvo dobrih in koristnih vzgledov, ki zmerom bolj vlečejo nego prazne besede.

Prevajalec.

Značaj je moč!

Neki mladi mož je izvedel, da pojde Napoleon po dolgem, temnem hodniku; brž je sklenil, da umori neusmiljenega sovraga svoje domovine. Skril se je za steber.

Cesar je prišel zamišljen, s povešeno glavo. Mladenič je ročno zgrabil za orožje, nameril in je baš hotel sprožiti petelina, ko je neka neoprezna kretnja opozorila zamišljenega cesarja na njegovo prisotnost.

Napoleon se je zdržnil in po bliskovo razumel položaj; ni črnil niti besedice, ampak je začudeno zrl mladeniču v obraz. Ustne so se mu ponosno nasmehnile in neustrašenost mu je bleščala v očeh. Mladeniču je padlo orožje iz rok in junak, ki je zmagal v nestetih bitkah, je mirno odkorakal naprej; zopet se mu je glava povescila in za čelom so rojile važne državniške zadeve, kakor da se ne bi bilo nič zgodilo. Napoleonu je bil dogodek zgolj neka slučajnost v vrvenju njegove delavnosti; samo osebna zmaga, ki bo kmalu pozabljena med spomini na bitke, ki so tačas pretresale vsjo Evropo.

Mladeniču pa je bil dogodek za vse življenje velika izkušnja in nauk, ki mu ga ne bi mogel dati nihče drugi na svetu; spoznal je svojo ničevost v primeri z neizmerno težo Napoleonovega

značaja, v katerem je ležala ogromna moč in sposobnost za položaj, ki ga je zavzemal.

»Pustimo pomenita kot človeka,« pravi Bulwer, »pa bo beračeva krivda, če ne bo povedal nič takega, kar bi kralja prisililo, da bi snel klobuk pred njim.« Toda čemu naj se kralj pokloni? Izkušnjam? Ne, sama izkušnost mu ne bo vsilila spoštovanja. Mar ni na svetu reči, ki je ne bi imel najnižji in najrevnejši v enaki meri, če ne v večji kakor vladar? Možatost je ta odlika. Modrost občudujemo, ali glave priklanjamo z resničnim spoštovanjem le pred možem, najsi bo kralj ali berač.

»Bodi cel mož,« pravi Emeron, »in te bom čutil v slednjem delcu svojega življenja in svoje usode; preje se bom oprostil zemeljske teže nego s izognil tvojemu vplivu.« Značaj je moč!

»Nikar tega; povej, kar imaš povedati, v njeni prisotnosti,« je dejal spartanski kralj Kleomenes, ko je prišel k njemu Anastagoras in želel, da bi poslal 10 letno hčerko Gorgo iz sobe, vedoč, da je težko nagovoriti koga, naj stori slabo dejanje, dokler je pri njem njegov otrok. Gorgo je sedela pri očetovih nogah in je poslušala, kako je tujec nagovarjal kralja in mu ponujal vedno več denarja, če mu domore do kraljevske moči v neki sosedni deželi. Deklica ni razumela, za kaj gre; ko pa je opazila očetov zamišljen in neodločen obraz, ga je prišla za roko in rekla: »Tata, pojdi proč, da te ta tujec ne pregovori k slabemu.« Kralja je tako ganilo hčerkino svarilo, da jo je ubogal in odšel iz dvorane; tako je obvaroval sebe in svojo domovino pred sramoto in ponižanjem.

Značaj je moč, četudi v otroku!

Ko je Gorgo dorasla, se je oženil z njo sloviti junak Leonidas. Nekega dne je prinesel sel voščeno deščico, ki jo je poslal neki prijatelj iz perzijske ječe. Vsi so se trudili, da bi našli na ploščici kako znamenje, ali ves trud je bil zaman; že so kralj in dvorjani mislili, da je šala. Tedaj pa je rekla kraljica Gorgo: »Pokažite mi ploščo, sigurno bo kaj napisano pod zgornjo plastjo voška.« Brž so odstranili vosek in glej — pod njim je ujeti Grk sporočil Leonidi, da se perzijski kralj Xerxes pripravlja s svojo močno vojsko na osvojitve Grške, Leonidas in ostali kralji so zbrali svoje armade in odbili Xerxov napad,

čeprav se je reklo, da se je pod koraki njegove vojske tresla vsa zemlja.

V času ameriške revolucijske vojne je bil obdolžen Richard Jackson, da je hotel prestopiti v britansko vojsko; priznal je in bil zaprt v mestni zapor, ki pa je bil tačas v takem stanju, da je bilo lahko uteči. Jackson pa je sklenil, da vztraja in da se pokori postavi. Zahteval je od sodnika, da ga pošlje čez dan na delo in je obljubil, da se bo zvečer redno vračal. Sodnik mu je dovolil, ker je predobro poznal njegov značaj in izredno poštenost. Celih osem mesecev je odhajal vsako jutro na delo in zvečer se je vračal v zapor. Končno se je sodnik odločil, da ga odda v Springfield, kjer bi ga imeli soditi radi

veleizdaje. Jackson je dejal, da mu ni treba spremstva na pot in drugih službenih formalnosti; šel bo sam in se postavil pred sodnike. Zaupali so mu in je šel sam na pot. Med potjo ga je srečal g. Edward, član massachusettskega sodišča in ga vprašal, kam gre.

»V Springfield, gospod, da me 'ondi obsodijo na smrt.«

Krivda je bila dokazana in Jackson je bil obsojen na smrt. Ko je predsednik vprašal, ali naj se obsojenec pomilosti, so se vsi sodniki izrekli proti. Tedaj je vstal g. Edward in je povedal, kako se je srečal z Jacksonom na potu. Pod vplivom tega pripovedovanja so sodniki izpremenili svojo prvotno obsodbo in Jacksona oprostili. Značaj je moč!

ŽENŠKE ZADEVE

Dober vzgled.

Najvažnejše in najuspešnejše vzgojno sredstvo je dober vzgled. Kjer vladata v hiši medsebojna ljubezen in spoštovanje, je vzgoja otrok lahka stvar. Mož in žena, ki živita v srečnem zakonu, ki sta dobra, plemenita, obzirna do sebe in svoje okolice, kar skoraj mimogrede in takorekoč nevede vzgajata svoje otroke dobro in pravilno.

Nasprotno pa, kjer stá si žena in mož kot pes in mačka, kjer mož vedno rohmá na ženo in si vsako njeno — morda docela nedolžno mišljeno opazko — razlaga slabo in hudobno, kjer žena togotno odgovarja in jezika, ondí so tudi otroci surovi, brezobzirni in odurni. Kjer ni srečnega ali vsaj dostojnega rodbinskega življenja, tam so otroci pravi mučeniki. Nesloga roditeljev zatre kakor pogubonsna slana vse nežne in plemenite kalí v otroških dušah ter jim zagreni vso mladost. Nesrečni zakonci imajo navadno tudi nesrečne otroke. Grdi in tručni prizori med roditelji se kakor goreč žig neizbrisno vtisnejo v otroško srce in ga omadežujejo za vse življenje. Kako se more v otroku razviti plemenit značaj, če je dan na dan priča preprirov svojih staršev? Nesporazumljenja med zakonci so včasih neizogibna, toda nikoli naj se ne poravnavajo vpričo otrok. Potomci ne smejo trpeti pod neslogo roditeljev, to naj si oče in mati dobro zapomnita.

Z lepim vzgledom naj mati navaja svoje otroke, da so usmiljenega srca in da so dobri in uslužni napram ubožcem in starim ter bolehnim ljudem. Če se razlegajo po hiši le psovke, zmerjanje in razgrajanje, potem se ne čudi, ako postanejo tudi otroci surovi napram tebi in poslom. Kakor ravnaš ti z ljudmi in živalmi, tako bo ravnal tudi tvoj otrok z njimi. Ako preziraš in zaničuješ ljudi, ako jih opravišaš, lažeš in zavidaš svojemu bližnjiku srečo in blagostanje, tedaj se ne čudi, če bodo tudi tvoji otroci hinavski, neodkriti, opraviživi in zavidni. Otroci so zrcalo svoje okolice. Zato bodi dobrohotna, pravicoljubna, odkritosrčna ter popustljiva do drugih, a stroga do same sebe, potem boš najboljši vzgled svoji deci.

Otrokovo opravilo.

Dober pripomoček za odgojo otroka je zanj primerno delo. Nikoli naj ne bodo otroci brez posla. Dokler so majhni, naj se igrájo s preprostimi igračkami, a navajati jih je treba, da se igrájo po možnosti samostojno, brez pomoči odraslih. Nikakor ni potrebno, da bi imeli otroci polno sobo dragocenih igrač. Saj česar je preveč, tega se odrasel človek, pa tudi otrok hitro naveliča. Kar ga danes mika in mu polni srce s koprnečim hrepenenjem, to leži morda že jutri pozabljeno ali celo polomljeno v kotu. A otrok se niti ne zaveda, da imajo roditelji

zaradi teh igrač stroške in trpe škodo. Denar jim je brez vrednosti, darila brez cene. S tem pa se otroci nauče potratnosti in lahkomiselnosti, da tudi kasneje ne cenijo dovolj svojega lastnega zasluga in ga nesmiselno zapravljajo. Zato navajaj otroke k skromnosti, da se razvesele že najmanjšega darilca.

A ni treba, da bi se otroci samo igrali. Tudi mala dela v hiši naj jim bodo prijetno razvedrilo. Ko so še prav maltni, naj pomagajo materi pospravljati, snažiti, opravljati kuhinjska opravila, pometati, delati na vrtu, streči odraslim l. t. d. Lahko brišejo prah, snažijo razne predmete, prenašajo razne stvari. Taka opravila vesele otroke bolj nego dragocene igrače in ponosni so na svoje delo. Seve to delo ni polnovredno, a je izvrstno vzgojno sredstvo.

Otroci naj imajo tudi svoje igrače, svoja učila, obleko in obutev v najlepšem redu. Ne samo, da jim daje pospravljanje primerne opravilo, ampak navadijo se tudi na red, ki je vsakomur neobhodno potreben. Navadno pazijo v tem oziru matere samo na deklice; dečkom pa streže mati in jim morajo streči sestrice, kar je popolnoma na-

pačno. Ako se vedno sukamo okoli teh malih možičkov in jim strežemo, jim siloma vcepimo tisto nesimpatično »moško vzvišenost«, ki se je ne iznebe nikoli več. Streči jim mora najprej mati, nato sestre, potem žena in hčere. Ako slučajno ni nobene izmed njih v bližini, pa se vedejo taki moški, kakor da so brez rok in brez nog. Zato naj tudi dečki delajo v hiši isto, kar delajo deklice, ne bo jim v škodo in ne v sramoto. Tudi fant mora znati pospravljati, pometati, svojo obutev, obleko in perilo v redu imeti ter končno tudi kako malenkost zašiti. Potem izgine tista moška nesamostojnost in nerodnost, ki spravlja moža v skrajni obup, ako si mora sam prinesiti na mizo skodelico kave ali če se mu odtrga pri suknji gumb, pa ni takoj žene blizu, da bi mu ga prišla.

Tudi dečki — gosposki in kmetiški — naj bi vadili svoje roke, da ne ostanejo okorni in nepomagljivi vse svoje življenje. Skrb matere je predvsem, da jih v otroški dobi navaja tudi k vsem hišnim opravilom. Saj smo Slovenci in ne Črnogorci, ki so jim bile mati, žena, sestra, hči vse življenje sužnje! A tudi v Črni gori se že svija.

Moderne maske.

Ne tako — pač pa takol

Tako — ne takol

Proti kašlju pij vsak dan vsaj po dvakrat čaj od planinskega mahu, ki kašelj kmalu zrahlja. Tudi lapuh je dobro domače sredstvo proti kašlju. Skuhaj nekaj listov — kakih 10 — na vodi in pij po dvakrat na dan topel lapuhov čaj.

Kako štediš s premogom. Ko premog že dobro gori in se na štedilniku že vse kuha, tedaj vrzi na ogenj nekaj pesti luščin od

sočivja ali listja, storžev od borovcev ali pa tanko plast nekoliko vlažnega pepela. Vse to toploto dolgo ohranja. Seveda treba zapreti vsa vrata, da ni pih prehud.

Praženje kave je važno, ako hočeš imeti dobro kavno. Preveč žgana kava izgubi ves prijetni vonj in je brez moči; premalo žgana kava je pusta in brez arome. Preden kavo žgeš, jo zberi, operi v mrzli vodi in jo

na rutici na toplem štedilniku posuši. Potem šele jo praži ne na prehudem, a tudi ne na preslabem ognju. Mešaj neprestano!

Ko je lepo rjava, a nikakor ne črna, jo odstavi, toda mešaj jo še nekoliko časa.

PÊLE - MÊLE

Huzarji.

Odkod ta naziv? Pravijo, da je madžarski kralj Matjaž izdal povelje, da se yzame k vojakom vsak dvajseti mož ali po en mož iz vsakega kmetskega posestva, ali pa, da je sestavil telesno stražo, pri kateri je prejemal vsak mož dvajset arov (majhen novec tedanjega časa) mezde. Tako bi bilo soditi tudi po imenu »husz« (dvajset). Verjetneje je, da so bili huzarji hrvatska milica, po katere vzorcu so se uredili madžarski jezdeci-plemiči in kamor je moral pristopiti vsak dvajseti plemič. V zgodovini se omenjajo huzarji za kralja Žige, in sicer v njegovih vojnih pohodih proti Čehom. Kasneje se je na Madžarskem razširilo ime na vse konjenike v vojski. Nemčija je uzrla prve huzarje za Ferdinanda I., ki so mu mnogo pomagali v šmalkandenski vojni. Proslavili so se po svoji okretnosti in hrabrosti, a si pridobili ime še bolj po svoji krutosti in divjosti. Oboroženi so bili s tankimi sulicami, kijji in krivimi sabljami, nosili so oprsne oklepe in neprodorne šleme, dolge suknje, ozke hlače in nizke čevlje. Dasi so v kasnejših vojnah nastopali skoro po vseh bojiščih, se ime huzar rabi redko. V tridesetletni vojni so bili oboroženi s sabljo, karabinko in pištolo. Le najmenitnejši vodje so nosili oklepno srajco ali četrerooglato kovinsko ploščo na prsili. Često se imenujejo huzarji od l. 1660, dasi so bili še vedno iregularna vojska, dokler ni bil l. 1688 ustanovljen v Avstriji prvi huzarski polk redne vojske. Huzarji tedanjega časa so imeli razen dosedanjega orožja pet čevljev dolg palaš (meč), ki je bil pritrjen ob sedlu in ki so ga uporabljali kot kopje. Osvovražili so se svojim sovražnikom, zlasti Francozom. Kmalu je maršal Louxembourg po vzorec dveh ujetih huzarjev ustanovil francoski huzarski polk. Temu vzgledu so nato sledile druge države. Na Poljskem so poznali huzarje že izza l. 1530, vendar so bili tam v popolnih oklepih. Ker je sledilo vsakemu huzarju najmanj pet do osem oborožencev, so bili podobni srednjeveškim oklopnikom. Pozneje so se huzarji posebno proslavili v nasledstvenih vojnah. Število huzarskih polkov je zelo naraščalo. Friderik II. je ustanovil na Pruskem po vrsti kar pet huzarskih polkov. V Rusiji so izpre-

menili četrtno vse konjenice v huzarje. Katarina II. je hotela preobraziti v huzarje celo kozake, a si je po uporu Pugačeva premislila. Sedaj imajo huzarje skoro vse evropske armade in tudi prekomorske države jih posnemajo, v kolikor pride v moderni vojski konjenica sploh še v poštev.

Iz zgodovine brk.

Brade v splošnem in brki v posebnem so se morali pokoravati že tolikim odredbam in pravilom, da to lahko smatramo za enega vzrokov, ki so njih nosilce, kot vse ponižane in razžaljene, prikupile nežnim srcem. Seveda velja to za dobre stare čase. Moderno ženstvo ljubi goloto. Sedaj ko so krepki možati brki toliko kot poraženi, si oglejmo malo, kakšne boje so vse morali prestati. V prvi vrsti je nastopil proti njim mogočen zavod »Francoska banka«, ki je svojim nameščencem prepovedal nositi brke. Ponosni in smeli izraz, ki so ga dajali brki mladostnim obličjem, se ni prilegal resnemu in treznemu značaju te solidne ustanove. Vzgledu banke je sledila večina javnih uradov, radi česar je bila velikemu delu francoske mladeži prepovedana nošnja brk. L. 1792 so dobili vojaki prepoved mazati in sukati si brke, še isto leto pa je bilo le grenadirjem dovoljeno nositi brke. Deset let kasneje je izšla naredba, ki je priznala to dičenje edino le konjenici, a tudi pri tej dragonci niso smeli biti brkati. L. 1822 je bilo častnikom vseh vrst vojske zopet dopuščeno nositi brke, deset let pozneje pa so bili brki v francoski vojski obvezno predpisani. Le mornarji se slej kot prej niso smeli dičiti z njimi. Vzrok temu so baje higijenski in zdravstveni razlogi. — Odvetniki dolgo časa niso smeli nastopati pred sodišči z brki, nasprotno pa so smeli duhovniki vedno in povsod ponašati se z njimi. Šele resni časi, ki so prišli nad Francijo koncem 18. stoletja, so napravili konec duhovniškimi brkom. Da gledališki igralci niso nosili in ne nosijo brk, je splošno znano. Pri civilistih se je v Franciji noša brkov udomačila po padcu drugega cesarstva. Z dvajsetim stoletjem so se pojavili tako zvani angleški, t. j. pristrizeni brki. Dandanes pa srečujemo večino moških obrazov brez brad in brez brkov. Vsak čas ima pač svoj okus.

Francoščina za samouke

Metoda jezikovnega pouka na praktični podlagi.

5

2. — huit in onze se rabita tako, kot bi se začela s soglasnikom: le huit septembre (la-huit septābr), les onze jours (le-ōz-žur) enajst dni; izjema: dix-huit (di-z^{huit})

3. — Da se lažje naučiš glavnih števnikov, si jih razdeli v skupine: a.) 1—4; b.) 5—10 (enozložni z izgovorjenim zadnjim soglasnikom); c.) 11—16 (na koncu z); d.) 17—19 (sestavljene z 10).

4. — V 21—29 se t od vingt izgovarja, v 20 in od 80 naprej pa ne, med tem ko je g od vingt vedno nem.

5. — Quatre vingt in deux cent, trois cent itd. dobijo množinski s pred samostalnikom v množini: quatre-vingts spectateurs, deux cents francs.

6. — Števniki mille ne dobi nikoli množinskega s: cent mille francs. V letnicah se tudi lahko piše mil (mil): en mil neuf cent vingt-sept = 1 1927.

7. — Za million, milliard, billion itd. stoji vedno de: un million de soldats (solda) 1,000.000 [od] vojakov, un milliard de francs = ena milijarda [od] frankov.

8. — Z izjemo le premier in le second se tvorijo vrstilni števniki iz glavnih (tudi sestavljenih) s pomočjo končnice ième. Pri nekaterih se končne črke spremenijo: quatrième, cinquième, neuvième, onzième itd.

Ponavljjanje.

Umetnost učenja obstoji v ponavljanju. Le polom ponavljanja si moremo utrditi svoje znanje.

Najvažnejše za začetnika, ki študira po tej metodi za samouke, je obvladanje fonetske pisave in potem nje pravilne izgovarjave. Posebno paznjo mora posvetiti onim glasom, ki jih slovenščina nima in ki jih mora fonetska pisava izraziti s pomožnimi znaki. To so pred vsem nosni samoglasniki ali nosniki. Da jih razlikujemo od drugih samoglasnikov, so v fonetski pisavi prvič tiskani z grškimi črkami, drugič pa imajo vijugasto črto nad seboj.

Da se jim učenec čim točneje privadi, jih tu ponovimo:

ž	je skozi nos izgovorjeni a,	
ō	" " "	odprti o (o),
ŕ	" " "	" " e (ε),
ū	" " "	" " œ.

Za one, ki imajo dr. Pretnarjev Francosko-slovenski slovar ali pa dr. Brežnikovo Francosko slovnico, kateri obedve knjigi označu-

jeta nosnike z drugimi fonetskimi znaki, podajemo tu primerjalno tabelo znakov za nosnike:

Znak v naši metodi	Znak v Pretnarjevem slovarju	Znak v Brežnikovi slovnici	Znak v navadni francoski pisavi
ž	ā	ā	am, an, em, en.
ō	o	o	om, on.
ŕ	ε	e	im, in, aim, ain, ein.
ū	œ	ō	um, un, eun

Glede na glasa ne pozabi, da je v francoščini v vseh besedah, brez izjeme, naglas na zadnjem zlogu, to se pravi, na zadnjem izgovorjenem samoglasniku. Kar se tiče naglasa je francoščina najenostavnejši jezik na svetu. Pri drugih jezikih si moramo pri vsaki besedi poleg izgovarjave in pomena še posebej zapomniti, na katerem zlogu je naglas. Študij francoščine je torej tudi iz tega vzroka mnogo lažji kot študij drugih jezikov.

Učenec pa naj nikar ne misli, da se bo tujega jezika naučil »kar tako mimogrede« ali s površnim čitanjem te metode. Brez vztrajnega, dolgotrajnega študija, usmenega in

pismenega, in neprestanega ponavljanja ni mogoč nikak uspeh! Učitelji ali knjige, ki pravijo, da naučijo učenca tujega jezika v treh mesecih ali celo v treh tednih, govorijo neresnico.

7.

Dépêches¹ télégraphiques² des³ correspondants⁴ particuliers⁵ du⁶ Temps⁷

Bellechem⁸, 28 sept⁹

Un express¹⁰ a été tamponné¹¹ lundi¹² matin¹³ par¹⁴ un autre¹⁵ train¹⁶ à¹⁷ un

passagi¹⁸ à¹⁹ niveau²⁰. Il y a²¹ 9 tués²² et²³ environ²⁴ 35 blessés.²⁵

(Le Temps⁷, 29. 9. 1926.)

1 (depəš)	depeše, brzojavke
2 (tegrafik)	telegrafske, brzojavne
3 (de)	od
4 (kərsəpəda)	dopisniki
5 (partil-ijje)	posebni
6 (dü)	od
7 (təz)	Čas [ime pariškega dnevnika]
8 (batlə:n)	[mesto v Palestini]
9 (septəbr)	september
10 (š-nəkspə:s)	[en] ekspresni vlak
11 (a-ete-šəpəne)	je bil t čen
tamponne: (təpən)	irčiti
12 (pədi)	ponedeljek, v pondelje
13 (matʃ)	jutro, zjutraj
14 (pa)	po, od
15 (š-nətr)	[en] drog
16 (trəz)	vlak
17 (a)	na, pri
18 (š-pasəʒ)	prehod
19 (a)	na
20 (niv)	ista višina
21 (ilia)	je
22 (tʃe)	ubiti
tver (tʃv)	ubijati, ubiti
23 (e)	in
24 (ə-irəʃ)	okrog, okoli
25 (blə:s)	ranjeni, ranjenci
blə:sser (blə:s)	raniti

8.

La santé¹ de Paris.²

Le bureau³ de la statistique⁴ municipale⁵ a enregistré⁶ dans la 27e décade⁷ (du 21 au⁸ 30 septembre⁹ 1926) 956 décès¹⁰. (La moyenne¹¹ décadaire¹² des¹³ cinq dernières¹⁴ années¹⁵ est de 893).

Il y a eu¹⁶ 27 morts¹⁷ violentes¹⁸ et¹⁹ 7 suicides²⁰.

On a signalé²¹ 10 cas²² de rougeole²³; 29 cas²² de scarlatine²⁴; 41 cas²² de typhoïde²⁵; 46 cas²² de diphtérie²⁶.

On a célébré²⁷ 878 mariages²⁸.

Le chiffre²⁹ des¹³ naissances³⁰ s'élève³¹ à³² 1164 dont³³ 581 garçons³⁴ et¹⁹ 583 filles³⁵.

(Le Matin, 6. 10. 1926.)

1 (la-səte)	zdravje
2 (pari)	Pariz
3 (lə-büro)	urad
4 (la-statistik)	statistika
5 (mütsipal)	občinska

6 (a-ərašistre)	je vknjižili, a
ə-ərašistre	registrer (rašistre) vknjižiti
7 (la vʃt-sə:təm dəvəd)	sedemindvajseta dekada (= 10 dni)
8 (o)	do
9 (səptəbr)	september
10 (də:s)	smrti, smrtni slučaji
11 (la-mwa:n)	poprečno število
12 (dəkəd)	dekadno, za dekada, za deset dni
13 (də)	od
14 (də:njər)	zadnje
15 (ane)	leta
16 (ilja ü)	bilo je
17 (mor)	smrti, smrtni slučaji
18 (vʃlət)	nasilne
19 (e)	in
20 (səšid)	samomori
21 (š-nə-sinjale)	javili so, naznanili so
šə:nalər (sinjale)	javiti, naznaniti
22 (ka)	slučaji; edn. le cas (lə-ka)
23 (ruʒ)	ošpice
24 (skaratün)	škrlatna
25 (tifo d)	legar, vročinska bolezen
26 (diferi)	difteritis, davica
27 (š-nə-selebre)	slavili so
šələbrer (selebre)	slaviti
28 (marjaž)	poroka
29 (lə-sifr)	številka
30 (nə:š)	rojstva
31 (selev)	znaša
s'šelev:r (selv)	se dvigniti, znašati
32 (a)	na
33 (dəʃ)	od katerih, od teh
34 (ə:šəʃ)	dečki
35 (ij)	deklice

9.

Un octogénaire¹ voulait² „voir³ le soleil“⁴

Marseille,⁵ 17e octobre.⁷

La police⁸ a recueilli⁹, errant⁶ d'un air égaré¹¹ dans la cour¹² de la gare¹³

1 (š-nəktəʒənər)	osemdesetletnik
2 (vulə)	je hotel
vouloir (vulvar)	hoteti
3 (vvar)	videti
4 (l-soln)	solnce
5 (ma:s)	[francosko pristanišče ob Sredozemskem morju]
6 dix-sept (di-set)	sedemnajstega
7 (əktəbr)	1 oktobra
8 (la-pölis)	policija
9 (a-rəkəʃi)	je sprejela [v svoje varstvo]
je prišla	
recueillir (rəkəʃir)	sprejeti
10 (trə)	tavajoč(-e)a
errer (trə)	bloditi, tavati
11 (də-nəregarə)	od obraza izgubljenega, zmedenega obraza
12 (la-kür)	dvorišče